

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Yirmi üçüncü içtima

21 .IV .1337 Perşembe

Münderecat

	Sayfa		Sayfa
1. — Zaptı sabık hulâsası	40	4. — Lâyihalar	41,42
2. — İcra Vekilleri muamelâtı	42,53	1. — Posta ve telgraf ücretlerinin tezyidi hakkında kanun lâyihası	41
1. — Münhal bulunan Dahiliye Vekâletine, gösterilen namzetlerden birinin intihabedilmesine dair Büyük Millet Meclisi Riyaseti tezkeresi.	42,57,58,64	2. — Tesis suretiyle kura ahalisine zimmet kaydolunan âşardan indellüzum tenzilât icrasına dair kanun lâyihası	42
2. — Fevzi Paşanın cepheyi teftiştten avdetine kadar yerine Şer'îye Vekili Mustafa Fehmi Efendinin İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti vazifesini vekâleten ifa edeceğine dair İcra Vekilleri Riyaseti tezkeresi	53	5. — Teklifler	54,55,58
3. — Âzayı kiram muamelâtı	55,57	1. — Kırşehir Mebusu Sadık Beyin; müeccel mahkûmiyetin hizmeti devlette istihdama mâni olmayacağına dair teklifi kanunisi (2/287)	54
1. — Birinci şubeden Nizamnamei Dahili Encümenine intihabedilen âza	55	2. — Kastamonu Mebusu Abdülkadir Kemali Beyin, Kanunu cezanın 203 ncu maddesine tezyil edilecek mevat hakkında teklifi kanunisi (2/289)	54
2. — Âzayı kiramdan bâzılarına mezuniyet itası	55	3. — Kırşehir Mebusu Sadık Beyin; Memurin Muhakematı Kanununun tadili hakkında teklifi kanunisi (2/289)	54
3. — Denizli Mebusu Mazlum Efendinin mazur telâkki edilerek mezun addolunması	56	4. — Van Mebusu Haydar Beyin; Ömer Naci Bey ailesine maaş tahsisi hakkında teklifi kanunisi (2/286)	54
4. — Cebelibereket Mebusu Faik Beye tedavi esnasında tahsisatının tam olarak verilmesine dair Divanı Riyaset kararı	56,64 :65	5. — Kütahya Mebusu Besim Atalay Beyin; dilencilüğün men'ine dair teklifi kanunisi (2/285)	55
5. — Reisvekili ve Gümüşane Mebusu Hasan Fehmi Beye Mezuniyet itası	57		

	Sayfa
6. — Erzurum Mebusu Celâlettin Arif Beyle arkadaşlarının; Müdafaai Milliye Vekâletinin 1337 senesi bütçesinde bir milyon lira münakale icrasına dair teklifi kanunisi (2/290)	58:60
6. — Tezkereler	41,55
1. — Divanı Temyizi Askerî teşkili hakkındaki kanun lâyihasının iadesine dair İcra Vekilleri Riyaseti tezkeresi	41
2. — Zâbit vekili Münir Feyzi Efendi hakkındaki hükmün Meclisçe tasdikinin kanun iktizası olduğuna dair İcra Vekilleri Riyaseti tezkeresi	41
3. — İhracat tarifesi mucibince alınmakta olan rüsumun yüzde elli derecesinde tenzil edilmiş olduğuna dair Kararnamenin gönderildiği hakkında İcra Vekilleri Riyaseti tezkeresi	41
4. — Hiyaneti vataniyeden mahkûm Maden'li Dedeoğlu Osep'in evrakının gönderildiğine dair Adliye Vekâleti tezkeresi	55
7. — Takrirler	55
1. — Malatya Mebusu Feyzi Efendinin; Malatya'da bir darülhilâfe medresesi açılmasına dair takriri	55
2. — Malatya Mebusu Feyzi Efendinin; Hısnımansur kazasına bir göz tabibi izamına dair takriri	55
3. — Diyarbakır Mebusu Kadri Ahmet Beyin; İnönü ile Ertuğrul Gazi türbesinde birer âbide inşasına dair takriri	55
8. — Muhtelif evrak	40
1. — İkinci İnönü muzafferiyeti münasebetiyle muhtelif yerlerden gelen tebrik telgrafları	40:41
9. — Sualler ve cevaplar	42
1. — Erzurum Mebusu Asım Beyin; 1336 senesinde Erzurum havalisinden alınan Tekâlifi Harbiye bedelinin tesviye edilip edilmediğine dair sual takriri ve Müdafaai Milliye Vekili Fevzi Paşanın tahriri cevabı	42
2. — Kastamonu Mebusu Abdülkadir Kemali Beyin; Koyunevi ahalisinden alınan zahire hakkında sual takriri ve Mü-	

	Sayfa
dafai Milliye Vekili Fevzi Paşanın tahriri cevabı	42
10. — Mazbatalar	43,53,60
1. — Sinob Mebusu Şerif Beyin; Sinob - Boyabat ve saire tariklerinin turku ümumiye meyanına ithaline dair teklifi kanunisi ve Lâyiha Encümeni mazbatası (2/262)	43
2. — Bozkır hâdisesinde müsadere edilen koyunlar hakkındaki Kararnamenin gönderildiğine dair İcra Vekilleri Riyaseti tezkeresi ve Adliye Encümeni mazbatası	43:51,52:53
3. — Kozan Mebusu Doktor Mustafa Beyin; iktisadiyatın tekâmülü hakkında teklifi kanunisi ve İktisat Encümeni mazbatası (2/115)	53
4. — Siverek Mebusu Mustafa Lûtfi Beyin; Siverek Livasının müstakil liva haline ifrağına ve Karakeçi ve Bürhan nahiyelerinin kazaya tahvillerine dair takriri ve Dahiliye Encümeni mazbatası	53
5. — Karahisarı Şarki Mebusu Mustafa Beyin; Büyük Millet Meclisi âzasının tahkikat ve muhakematı hakkında teklifi kanunisi ve Lâyiha Encümeni mazbatası (2/271)	53
6. — Muş Mebusu Mahmut Sait Beyin; güheda aileleri menfaatine bir piyango tertibi hakkında teklifi kanunisi ve Lâyiha Encümeni mazbatası (2/273)	53
7. — Bolu Mebusu Tunalı Hilmi Beyin; Ereğli Kömür Havzasındaki amelenin işlerinin mehakimce diğer işlere takdimine dair teklifi kanunisi ve Lâyiha Encümeni mazbatası (2/269 M.)	53
8. — Erzurum Mebusu Nusret Efendinin fırka ve kolordu karargâhlarında birer müftü bulundurulmasına dair teklifi kanunisi ve Lâyiha Encümeni mazbatası (2/269)	54
9. — Siirt Mebusu Salih Efendinin; ıslahı medarisi ilmiye hakkında teklifi kanunisi ve Lâyiha Encümeni mazbatası (2/270)	54

10. — Bolu Mebusu Tunalı Hilmi Beyin; Koçhisar'da inşa edilecek hükümet konağı için lâzımgelen kerestenin orman rüsumundan muafiyeti hakkında teklifi kanunisi ve Lâyiha Encümeni mazbatası (2/268)

54

11. — Lâzistan Mebusu Esat Beyin; Lâzistan livasında bir Derülhilâfe Medresesi tesisi hakkında teklifi kanunisi ve Lâyiha Encümeni mazbatası (2/263)

54

12. — Lâzistan Mebusu Necati Efendinin; Taraklı nahiyesinin kazaya tahvili hakkında teklifi kanunisi ve Lâyiha Encümeni mazbatası (2/264)

54

13. — Kastamonu Mebusu Abdülkadir Kemali Beyin; Ankara'da bir Hukuk ve Kastamonu'da bir Tıbbiye mektebi küşadına dair teklifi kanunisi ve Lâyiha Encümeni mazbatası (2/248 M.)

54

14. — Vilâyatı müstahlasa ahalisine verilmiş olan tohumluk zehairin affı hakkında kanun lâyihası ve Muvazenei Maliye ve Kavanini Maliye Encümeni mazbataları

60:64

11. — İntihaplar

42,57

1. — Dahiliye Vekillîği için intihap (Niğde Mebusu Ata Bey intihab olunmuştur)

57,58,64

BİRİNCİ CELSE

Açılma sati : 2,10 sonra

REİS — Birinci Reisvekili Hasan Fehmi Beyefendi

KATIPLER : Ziya Hürşit Bey (Lâzistan), Mahmud Sait Bey (Muş)

REİS — Meclis küşadedildi. Zaptı sabık hulâsası okunacak. (Zaptı sabık hulâsası okundu.)

1. — ZAPTI SABIK HULÂSASI

Birinci celse

Hasan Fehmi Beyefendinin tahtı riyasetlerinde bilinikat, zaptı sabık hulâsası kıraat ve aynen kabul olundu. Üsküdar Mebusu Selâhattin Beyin; müntehiren ve Yozgad Mebusu İsmail Fazıl Paşanın da eceli mevudiyle vefat eyledikleri ve Selâhattin Beyin hemşiresine muhassasatından bir miktarının ita kılmacağı tebliğ olunarak ruhlarına fatihalar kıraat olundu.

Bilâhara Nafia Vekâleti bütçesinin müzakeresine geçilmişse de tekml bütçelerin bir kül halinde neşrinden sonra müzakere edilmesi kabul olundu.

Ruznamede muharrer mevaddın kâffesinin müzakeresi aidolduğu vekâletlerin huzuruna talik edilmiş olmasından maden ocaklarındaki kömür tozlarının amele menfaatine furuhtu hakkındaki teklifi kanununun Ruznameye alınarak müzakeresi kabul ve birinci maddesi hakkındaki müzakere kâfi görülüp ikinci maddeye geçilerek teneffüs için Celse tatil olundu.

İkinci celse

Hasan Fehmi Beyefendinin tahtı riyasetlerinde bilinikat, kömür tozlarının furuhtu hakkındaki lâyihai kanuniyenin birinci müzakeresi ikmal edilip Hüseyin Avni Beyin Erzurum'da tevkif edilmiş olan Mithat Bey dolayısıyla Heyeti Vekileden istizah takririnin müzakeresine geçildi ve bu meselenin bir celsei hafiyede münakaşası Hükümetçe talebedildiğinden salon samiiin ve ketebeden tahliye kılınarak celsei hafiyeye akdolundu.

Üçüncü celse

Hafidir.

Birinci Reisvekili Kâtip Kâtip
Hasan Fehmi Ziya Hürşit Mahmud Sait

REİS — Zaptı sabık hakkında mütalâa var mı? (Hayır sadaları) İtiraz eden, yok. Binaenaleyh zaptı sabık kabul edildi.

8. — MUHTELİF EVRAK

1. — *İkinci İnönü muzafferiyeti münasebetiyle muhtelif yerlerden gelen tebrik telgrafları*

REİS — İnönü muzafferiyeti münasebetiyle mahalli muhtelifeden mevрут tebrik telgrafları var : Yalnız nereden geldiklerini okuyoruz :

Merzifon ahali si namına Belediye Riyasetinden, Mersin ahali si namına Müftülükten, Kuşadası ahali si namına Belediye Riyasetinden, Kozan eşrafından, Karahayıt ahali sinden, Konya Valiliğinden, Ereğli ahali si namına Belediye Riyasetinden, Ermenek'te Konya Mebusu Hulûsi Efendiden, Konya Çelebiliğinden, Adana Valili-

ğinden, Marmaris Belediye Riyasetinden, Ereğli'de mukim Adana, Erzurum ve Van muhacirlerinden, Adana Mebusu Eşref ve Mersin Mebusu Muhtar Beylerden, Antalya'da bulunan Velet Çelebi'den, Burdur Müdafai Hukuk Heyeti Merkeziyesinden, Teke Müdafaa i Hukuk Cemiyetinden, Silifke Mutasarrıflığından, Isparta Belediye Riyasetinden, Köyceğiz Belediye Riyasetinden, Beyşehir Belediye Riyasetinden, Teke Belediye Riyasetinden, Şehirkişla Kaymakamlığından, Sungurlu Müftülüğünden, Siverek Belediye Riyasetinden, Burdur Belediye Riyasetinden, Bolu Mutasarrıflığından, Akseki memurin ve eşrafın-

dan, Ayaş Kaymakamlığından, Malatya Birlik Yurdundan, Bolu Belediye Riyasetinden, Fethiye Belediye Riyasetinden, Söke Belediye Riyasetinden, Denizli Müdafaai Hukuk Cemiyetinden, Söke'de, Aydın Meclisi Umumi Âzasından, Lefke Belediye Riyasetinden, Muğla Belediye Riyase-

tinden, Maraş'ta Gaziantep Heyeti Merkeziyesinden, Mecitözü Müdafaai Hukuk Cemiyetinden, Gerede Belediye Riyasetinden.

Makamı Riyasetçe icabeden cevaplar yazılır, efendim.

4. — LÂYİHALAR

1. — *Posta ve telgraf ücretlerinin tezyidi hakkında kanun lâyihası*

REİS — Posta ve telgraf ücretlerinin tezyi-

dine dair Heyeti Vekileden mevrut lâyiha kanuniyeyi; Posta, Telgraf ve kavanini Maliye Encümenlerine havale ediyoruz.

6. — TEZKERELER

1. — *Divanı Temyizi Askerî Teşkilî hakkındaki kanun lâyihasının iadesine dair İcra Vekilleri Riyaseti tezkeresi*

REİS — Divanı Temyizi Askerî hakkındaki lâyiha kanuniyenin istirdadına dair İcra Vekillerinin tezkeresi var. Geri istiyorlar, efendim. Zaten Heyeti Vekileden gelmişti. Tensip buyurursanız iade edelim. (Muvafık sadaları) İade edilmiştir.

2. — *Zâbit Vekili Münir Feyzi Efendi hakkındaki hükmün Meclisi Âlice tasdikinin kanun iktizası olduğuna dair İcra Vekilleri Riyaseti tezkeresi*

REİS — Zâbit Vekili Münir Feyzi Efendi hakkındaki hükmün Meclisi Âlice tasdikinin kanununu mahsus iktizasından olduğuna dair İcra Vekilleri Riyaseti tezkeresini Adliye Encümenine havale edelim.

3. — *İhracat tarifesi mucibince alınmakta olan rüsumun yüzde elli derecesinde tenzil edilmiş olduğuna dair Kararnamenin gönderildiği hakkında İcra Vekilleri Riyaseti tezkeresi*

REİS — 20 Eylül 1336 tarihli Kanuna merbut ihracat tarifesi mucibince ahzedilmekte bulunan rüsumun yüzde elli derecesinde tenkisine dair İcra Vekillerinden mevrut Kararname :

Türkiye Büyük Millet Meclisi Riyaseti Celilesine

20 Eylül 1336 tarihli Kanuna merbut tarife mucibince ahzedilmekte olan rüsumun yüzde elli derecesinde tenkisine dair İcra Vekilleri Heyetinin 17 . IV . 1337 tarihindeki İftimanda kabul edilerek Maliye Vekâletine tevdi olunan Kararnamenin bir sureti musaddakası kanunu mez-

kûrun ikinci maddesi sarahatine tevfikan raptentakdim kılınmıştır, efendim.

İcra Vekilleri Heyeti Reisi
ve Müdafaai Millîye Vekili
Fevzi

Kararname suretidir

Anadolu'dan memaliki ecnebiyeye veya işgal altında bulunan aksamı memaliki Osmanîye'ye ihracolunacak mevaddan 20 Eylül 1336 tarihli Kanuna merbut tarife mucibince ahzedilmekte olan rüsumun mezkûr kanunun ikinci maddesinde münderiç sarahat veçhile yüzde elli derecesinde tenkisine Heyeti Vekilenin 17 . IV . 1337 tarihli İftimanda karar verilmiştir.

17 Nisan 1337

İcra Vekilleri Heyeti Reisi

ve Müdafaai Millîye Vekili

Şeriye Vekili

Fevzi

Fehmi

Adliye Vekâleti Vekili

Dahiliye Vekili N.

Mehmed

Ahmed Muhtar

Hariciye Vekâleti V.

Maliye Vekili

Ahmed Muhtar

Ferid

Maarif Vekili

Nafia Vekili

Hamdullah Suphi

Ömer Lûtfi

Sihiye ve Muaveneti

İktisat Vekili

İftimaiye Vekili

Mahmut Celâl

Dr. Refik

Erkân Harbiye Umumiye Vekâleti V.

Fevzi

REİS — İhracat resmi hakkındaki Kanunun bir maddesi yüzde 50 tenzilât icrasına Heyeti Vekileyi mezun kılıyordu. Fakat; aynı zamanda Meclisi Âlinize arzı malûmata da mecbur kılıyordu. Heyeti Celileniz işte muttali olunuz.

2. — *Teslis suretiyle kura ahalisine zimmet kaydolunan âşardan indellüzum tenzilât icrasına dair kanun lâyhası.*

REİS — Teslis suretiyle kura ahalisine zim-

met kaydedilen âşardan indellüzum tenzilât icrasına dair Heyeti Vekileden mevrut lâyihai kanuniye var. Kavanini Maliye ve Muvazenei Maliye encümenlerine gönderiyoruz.

9. — SUALLER VE CEVAPLAR

1. — *Erzurum Mebusu Asım Beyin; 1336 senesinde Erzurum havalisinden alınan Tekâlifi Harbiye bedelinin tesviye edilip edilmediğine dair sual takriri ve Müdafaai Milliye Vekili Fevzi Paşa'nın tahrirî cevabı.*

REİS — Erzurum ahalisinden Tekâlifi Harbiye suretiyle alınan mevaşi hakkında Asım Beyin takririne Müdafaai Milliye Vekâletinin tezkereyi cevabiyesi:

Riyaseti Celileye

Geçenlerde Müdafaai Milliye bütçesinin esnayı müzakeresinde 1336 da Erzurum ahalisinden Tekâlifi Harbiye suretiyle bâmazbata alınan mevaşi, zahire ve sairenin aynen veya bedelen Levazımatı Umumiyyece tesviye ettirileceğini Müdafaai Milliye Vekili Fevzi Paşa Hazretleri taahhüdetmişlerdi. Alınan haberlere göre Erzurum'da henüz mezkûr düyunatı askeriye tediyesine başlanıldığı ve başlanacağı meşkük bulunduğu anlaşılış. Hususu mezkûrun paşayı müşarünileyhten sualini teklif eylerim.

24 Şubat 1337

Erzurum Mebusu
Asım

Büyük Millet Meclisi Riyaseti Celilesine

Müdafaai Milliye bütçesinin müzakeresi esnasında 1336 senesinde Vilâyatı Şarkiye ahalisinden Tekâlifi Harbiye suretiyle bâmazbata alınan mevaşi ve mevaddı işe bedelâtının tesviyesi hakkında Erzurum Mebusu Asım Bey tarafından verilen takrir üzerine Şark Cephesi

Kumandanlığından sorulmuş idi. Alınan cevapta Erzurum, Van vilâyetlerinden Tekâlifi Harbiye suretiyle yalnız 2 300 koyun alındığı ve bedelinin ordunun vilâyeti mezkûre namına mürettep havalesinden mahsubu icra kılındığı bildirilmektedir. Cephe Kumandanlığının iş'arı üzerine ashabına esmanının tesviyesi için Maliye Vekâletine iş'arı keyfiyet kılındığı ve ganaim ile hususâtı saire hakkında Şark Cephesi vaziyeti hesabiyesinin tesbiti için Maliye Vekâletinden görülen lüzum üzerine Müdafai Milliyyece tâyin ve derdesti izam bulunan Heyeti Teftişiyenin Erzurum'da bulunan Maliye Müfettişi ile müştereken yapacakları tetkikat neticesinde alınacak rapor üzerine arzı malûmat edileceği mâruzdur.

12. IV. 1337

Müdafaai Milliye Vekili
Fevzi

REİS — Sahibi takrir söz istemiyor, binaenaleyh geçiyoruz.

2. — *Kastamonu Mebusu Abdülkadir Kemali Beyin; Koyunevi ahalisinden alınan zahire hakkında sual takriri ve Müdafaai Milliye Vekili Fevzi Paşa'nın tahrirî cevabı.*

REİS — Sincan gurubu tarafından Koyunevi ahalisinden alınan zahirenin ashabına iadesine dair Abdülkadir Kemali Beyin sual takririne Müdafaai Milliye Vekâletinin tezkereyi cevabiyesi var. Sual sahibi bulunmadığından cevabı da okutturmuyorum.

2. — İCRA VEKİLLERİ MUAMELÂTI

1. — *Münhal bulunan Dahiliye Vekâletine, gösterilen namzetlerden birinin intihabolanmasına dair Büyük Millet Meclisi Riyaseti tezkeresi.*

REİS — Münhal bulunan Dahiliye Vekâletine vekil intihabı hakkında Heyeti Vekile Riyaseti tezkeresi:

T. B. M. Meclisi Riyaseti Celilesine
Münhal bulunan Dahiliye Vekâletine âtide isimleri muharrer namzetler meyanından birinin intihabı için muamelei lâzimenin icra buyurulmasını rica ederim, efendim. 19. IV. 1337

T. B. M. Meclisi
Reisi
Mustafa Kemal

Zekâi Bey Adana, Ata Bey Niğde, Vefa Bey Antalya.

REİS — Efendim, ikinci celsede intihabı yaparız. Heyeti Celileniz muttali oldunuz.

HASAN BASRÎ B. (Karasi) — Efendim, Dahiliye meselesi en mühim mesailimizdendir. Şim-

diye kadar hep vekâletlerle idare olundu. Ve şimdiye kadar da tevhür etti. İntihabatta iyi bir isabet hâsıl olabilmek için bunun Cumartesine tehirini teklif ediyorum. (Hayır hayır, bugün halledelim, sadaları)

REİS — Şimdi intihaba geçmiyorum. Evrakı vâride bittikten sonra.

10. — MAZBATALAR

1. — *Sinob Mebusu Şerif Beyin; Sinob - Boyabat ve sair tariklerinin turuku ummiye meyanına ithaline dair teklifi kanunisi ve Lâyiha Encümeni mazbatası (2/262)*

REİS — Sinob Mebusu Şerif Beyin; Boyabat - Taşköprü yollarının turuku umumiye meyanına ithali hakkındaki teklifinin muvafık olduğuna dair Lâyiha Encümeni mazbatası. Tensip buyrulursa Nafia Encümenine gönderelim. (Pek âlâ, sadaları)

2. — *Bazır hâdisesinde müsadere edilen koyunlar hakkındaki Kararnamenin gönderildiğine dair İcra Vekilleri Riyaseti tezkeresi ve Adliye Encümeni mazbatası.*

REİS — Bozkır'da gaspedilen koyunlar hakkında Adliye Encümeni mazbatası:

Adliye Encümeni mazbatası

Bazır hâdisesinde usata aid olduğu zanniyle müsadere edilen yedi bini müteceviz koyundan dört bini, Hayvan sirkatinin men'i hakkındaki Kanuna binayı hükmeden İsparta İstiklâl Mahkemesi tarafından fûruht olunarak esmanı hâsılası hilâfı kanun belediye veznesine doğrudan doğruya irat kaydettirildiği ve mahalleri meclisi idaresinden istihsal eyledikleri mazbataları hâmilin vürut ve mezkûr koyunların sahipleri olduklarını iddia eden ve hâdisi isyaniyede alâka münasebetleri görülemiyen eşhas, koyunları aynen olmasa da bedellerinin itasım talebeylemekte iseler de İstiklâl Mahkemesinin kararı keyfiyeti iadeyi mâni bir mahiyeti haiz bulunduğu cihetle muamele vâkıının Hayvan hırsızlığının men'i hakkındaki Kanuna tevfiik ve telifi lüzumuna dair olan Heyeti Vekile Riyasetinden mevрут 21 Mart 1337 tarihli 308 - 7526 No. lı Kararname mezkûr İstiklâl Mahkemesi âzasından Hamit ve Hamdi beyler

huzuriyle tetkik ve mütalâa ve icabı müzakere olundu.

İstiklâl Mahkemesinin bu hususa dair olan kararı celp ve tetkik olunarak müphemiyeti ittifaqla kabul edildikten ve İstiklâl Mahkemesi âzası mumaileyhin taraflarından dahi (mezkûr dört bin koyunun mağsub olduğu anlaşılaraq Hayvan sirkatinin men'i hakkındaki Kanunun 11 nci maddesindeki sarahate istinaden esmanı hâsılasının emaneten belediye sandığına teslim olunarak bir sene zarfında sahipleri zühur etmezse menafii âmmeye sarfı için ittihazı karar olunduğunu ve müphemiyeti kabul edilen kararın bu maksatla kaleme alındığını) beyan ve izah eylediklerinden sonra mevzu bahis ve müzakere olan dört bin koyunun Hayvan sirkatinin men'i hakkındaki Kanunun 11 nci maddesine tevfiikan bir sene zarfında sahipleri çıkar ve malı olduğunu ispadederlerse belediyeye teslim ve irat kaydolan esmanı sahiplerine teslim olunması ve zühur etmezse belediye umuru hayriyesine sarf edilmesi lâzımgüleceği suretinde bittefsir keyfiyetin cevaben Heyeti Vekiliye işarı da keza ittifaqla tensip kılınmışsa da mevcut âzadan dördü (mukaddema İstiklâl Mahkemesince bu husus için maznun mahkemeleri iera kılınan ve mezkûr koyunların kendilerinin olduğunu iddia ettikleri halde esbabı sübutiyei muknia serd edemedikleri cihetle işbu iddialarının reddi karargir olan eşhasın tekrar bu bapta ikamei dāvaya hakları olduğunu ve yeniden muhakemeleri iera olunacağını kabul etmek İstiklâl mahkemeleri vazife ve salâhiyetini tâyin eden kanun mucibince mahakimi mezkûreden sâdır olan mukarreratın katiyetini tağyir demek olmakla eşhası mezkûrenin ittihaz olunan kararı ânifûlbeyandan istisnası ve Hayvan sirkatinin men'i hakkındaki Kanunun 11 nci maddesinde gösterilen hayvan sahibinin ispatı keyfiyetinin belediye-

lerce veya mahkemelerce ifa ve ikmal edileceği hakkında muvazala ve musarrah olmadığından ve bu bapta yanlış muameleler zuhura geleceği bedihi bulunduğundan hayvanların sahipleri olduklarını iddia eden kesanın işbu iddiaları mahkemei aidesine bilmüracaâ ispat eylemeleri lâzımgüleceği kaydının da ilâvesi suretiyle kararın takyidi yolunda beyanı mütalâa eylemişlerse de âzadan altı zat İstiklâl Mahkemesince muhakemeleri icra kılınan kesanın hâdisei isyaniye ve gasıpta alâkaları olmadığı anlaşılaraq beraetleri tahtı karara alınmış ve istihkak hakkında muhakeme cereyan etmemiş olması hasebiyle bunların hayvanatı mağsube hakkındaki iddialarını kabul etmemek kavanini mevzua ve usulü mer'ıye ile kabili telif ve tevfiik olamayacağı ve bu itibarla İstiklâl mahkemelerine mütedair kanun hükmüne de mugayir bir harekette bulunmuş olacağı hakkındaki fikri doğru olmayacağı ve marrülbeyan 11 neî maddenin sarahati kâfi olup işin mahkemece halli lâzımgüleceği yolunda bir kayıt ilâvesine lüzumu kanuni bulunmadığı fikrini izhar eylediklerini mübeyyin işbu mazbata tanzim ve tasdikı Heyeti Umumiyyeye teklif olunur.

Reis	Mazbata Muharriri	
Erzurum	Sinob	
Celâlettin Arif	Mehmet Şevket	
Kâtip	Âza	Âza
Kângırın	Kırşehir	Niğde
Muhalifim		Mustafa
Neşet		
Âza	Âza	Âza
Konya	Antalya	Saruhan
Musa Kâzım		Muhalif
Âza	Âza	Âza
Konya	Sinob	İçel
Muhalif	Hakkı Hami	Ali Haydar

HASAN BASRİ B. (Karasi) — Efendim, bu meselenin Dahiliye Vekâletince tetkik ve tahkik olunmakta olduğunu bendeniz işittim. Binaenaleyh Dahiliye Vekâletinin icra edeceği tahkikat neticesine göre muamele yapılmamak ve evrakı tevhit olunmak üzere bunun evvel emirde Dahiliye Vekâletine tevdiini teklif ediyorum. (Hayır hayır sadaları).

ENCÜMEN NAMINA REFİK ŞEVKET B. (Saruhan).— Efendim, esasen bu koyunların ade-

di yedi bini mütecevazdır. Bu Bozkır hâdisesinde yakalanan birtakım koyunlardır. Fakat; bu koyunların dört bin tanesi meydanda, küsuru meydanda değildir. Memurini aidesi tarafından sui-istimal edilmiş ve haklarında hükümetçe takibatı lâzime yapılmakta bulunmuştur.

MUSTAFA B. (Tokad) — Takibat yapılmıştır.

REFİK ŞEVKET B. (Devamla) — Heyeti Vekile takibatta bulunuyoruz, diyor. Tezkeresinde sarahat vardır. Bu mesele şimdi bize ait değildir. Bu mesele ilerde sual ile, istizah ile hallolunacak bir meseledir. Yalnız bizim tetkik ettiğimiz dört bin koyuna aittir. Vaktiyle İsparta İstiklâl Mahkemesince bu dört bin koyun hakkında muhakeme cereyan etmiş ve karar verilmiş. Bu karar satılan koyunların esmanının belediyyeye irat kaydolanmasına dairdir. Heyeti Vekile bize yazdığı tezkeresinde keyfiyeti istizan ve istizah ediyor. Diyor ki: **Hayvan sirkatinin men'i hakkındaki kanunun 11 neî maddesinde bu gibi hayvanat satıldığı takdirde esmanı belediyyeye emaneten kaydolanur ve belediyede hıfzedilir.** Bir sene zarfında hayvanların sahibi zühur edip bu hayvanların kendilerinin olduğunu ispat ederlerse bu para kendilerine iade olunur. **Hayvan sirkatinin men'i hakkındaki Kanunun 11 neî maddesinin sarahatine muhalif olarak İstiklâl Mahkemesi bu paranın belediye veznesine irat kaydını katiyen hükmetmiştir.** Binaenaleyh bu hayvanlar esmanının sahiplerine iadesi için bu karar bir mâni teşkil ediyor. **Adliye Encümeni Hayvan sirkatinin men'i hakkındaki Kanuna tevfiikan bu paraların her halde sahiplerine iadesi lâzımgelir.** Ve buna dair bir kararname tanzim ediyor. **İstiklâl Mahkemesi kararını celp ve Adliye Encüminde tetkik ettik.** **Bu kararda Hayvan sirkatinin men'i hakkındaki Kanuna tevfiikan belediyyeye teslim olunan akçenin irat kaydı diye gösterilmiştir.** Binaenaleyh bu karar bize mühimdir. Mühim olduğuna şek ve şüphe yoktur. Mevcudolan İstiklâl Mahkemesi âzalarından iki tanesinden bu meseleyi istizah ettik. **Hüküm; Hayvan sirkatinin men'i hakkındaki Kanunun 11 neî maddesine tevfiikan verilmiştir.** Binaenaleyh sekiz gün zarfında hayvanların sahipleri çıkmadığı için bu hayvanlar satılmıştır ve satıldıktan sonra esmanının belediyyeye emaneten kaydına hükmettik. Eğer bir sene zarfında hay-

van sahipleri çıkacak olursa bittabi belediyede mevcudolan para hayvan sahiplerine iade edilecektir, diyorlar. Onlar bu suretle izahat verdikten sonra o baptaki karar da bu suretle halledilmiş oluyor.

Şimdi efendim, Adliye Encümeni bu meseleyi Hayvan sirkatinin men'i hakkındaki Kanunun 11 nci maddesine tevfikan halletmiş ve demiştir ki: Bu hayvanların sahibi zühur ettiği takdirde ve kendilerinin olduğunu ispat ederlerse belediyede mevcudolan paranın kendilerine verilmesi lâzımdır ve bu karar ittifaqla itiaz edilmiştir. Yalnız encümen âzaları arasında bir ihtilâf zühur etmiştir. Bu ihtilâfta vaktiyle İstiklâl Mahkemesince muhakemeleri icra kılan kisanın bu bapta istihkak dâvasında bulunduğu takdirde kabul edilememesidir. İkinci de istihkak dâvasının mahkemece hallidir. Âzadan dört zat her halde keyfiyetin mahkemece halli lâzımgeldiği kanaatini izhar etmişler ve bunu mazbataya dereci lâzımgeldiğine dair de ısrar etmişlerdir.

İkinci mesele: Vaktiyle İstiklâl Mahkemesince bu mesele hakkında muhakemesi icra edilen kesanın tekrar istihkak dâvasına salâhiyetleri olmadığı keza mazbataya dereci hakkında teklifte bulunmuşlardır. Esasen Hayvan Sirkatinin men'i hakkındaki Kanunun 11 nci maddesinde keyfiyetin ne suretle ispat edileceğine dair sarahati kâmile mevcuttur. Eğer hayvan aynen mevcutsa hayvan sahipleri belediyeye müracaat ederler. Ve bunu belediyede ispat ettikten sonra hayvanlarını alırlar.

Fakat zannediyorum mesele şimdi bu şekildedir. Mesele ile bir defa belediye dairesi alâkadar olmuştur ve esasen o maddenin ikinci fıkrasından anlaşılın mâna da şudur: Belediyede mevcudolan hayvan esmanını almak için müracaat edenlerin behemehal mahkemeye müracaat etmeleri ve oradan bir ilâm getirmeleri elbette lâzımdır. Bunun için ekseriyette kalan âzalar mahkemeye müracaat kaydının doğru olmadığını kabul etmişlerdir. Çünkü bu mahkemelere ve devairi saireye karşı iraei tarikten başka hiçbir fayda temin etmeyecektir.

Diğer kısma gelince: Gerçi İstiklâl Mahkemesinde bir kısım eşhas muhakeme edilmiştir. Fakat netice itibariyle bunlar beraet etmişlerdir. Aneak Kanunu Cezanın 230 ncu maddesinin zeyline tevfikan mali mesruku bilerek almak

maddesinden dolayı da ikişer ay cezaya mahkûm olmuşlardır. Fakat İstiklâl Mahkemesince istihkak dâvası ve muhakemesi katiyen sebk etmemiştir. Binaenaleyh onları bu haktan mahrum etmek doğru değildir kanaatini yine ekseriyet izhar etmiştir. Mazbatanın münderecatı encümenince verilen karar bundan ibarettir.

HAMİT B. (Biga) — Muhterem efendiler; Adliye Encümeninin kiraat buyurulan mazbatası; âzasından bulunduğum İsparta ve havalisi İstiklâl Mahkemesi tarafından ittihaz edilmiş bir karara mütaalliktir. Mahkememizce yapılan mesai ve icraat hakkında Heyeti Celilenize arzı malûmat için Riyaseti Celileden söz istemiş olduğum halde İstiklâl Mahkemesi hakkında uzun ve umumi bir mükâleme cereyan ettiği cihetle bu husustaki mâruzatımı Heyeti Celilenize arz ve iblâğ edemedim. Şimdi mevzuubahsolan meseleyi kısaca arz edeyim. Fakat bu meselenin ruh ve hakikatına tamamen vukuf hâsıl edebilmek için evvel emirde tarihçesini arz edeyim.

Efendiler, biz buradan, yani Heyeti Celilenizin içerisinden Teşrinievvelin dördüncü günü ayrıldık. Dokuzunda merkezi mahkeme ittihaz edilen İsparta'ya vâsıl olduk. Vusulümüzden evvel yani Teşrinievvelin 7 - 8 tarihlerinde Konya merkezinde kopan isyan Antalya livasını, kısmen İsparta livasını istilâ etmişti. Efendiler Hükümet; sirayet eden bu isyanı teskin ve usatı tedip için Demirci Efeyi memur etmişti. Demirci Efe Eğirdir'e varır varmaz dört kişiyi bilâhüküm idam ettiği için heyetimiz bilâmuhakeme katil ve idam gibi hale meydan vermemek için Demirci Efe'yi takibe mecbur kalmıştır. Binaenaleyh ayın yirmi beşine kadar Karaağaç ve Yalvaç kazalarında ifayı vazife ettik. Birçok mâsum ve bigünahı kurtardık. Arkadaşlar, arz ettiğim veçhile keyfiyeti isyan kısmen hali işgalde bulunan Antalya havalisinde bulunduğu için Antalya Havalisi Kumandanı Bekir Sami Bey tarafından vukubulan daveti âcil üzerine Teşrinisaninin birinci günü müstacelen Antalya'ya gittik. Heyetimiz Antalya'ya varır varmaz birçok mesaili mühimme karşısında kalmıştır. Takriben vusulümüzden on beş gün sonra İsparta Mutasarrıflığından aldığımız bir telgrafta deniliyordu ki, (Bozkır havalisinden birçok koyunlarla çıkmış ve burada yakalanmış birçok eşhas vardır. Yedlerinde koyun tutulmuştur. Bunlar mahvûv ve zayi olmak tehlikesine

mâruz olmakla beraber bir taraftan Demirei Efe bunları gasbetmek üzeredir. Ne muamele yapalım?) Efendiler cevaben «Esbabı teşkili malûm olan İstiklâl Mahkemesi bir koyun mahkemesi değildir. Dahiliye Vekâletinin umum vilâyetlere tamimen tebliğ ettiği bir emri mahsusta; Konya muhiti isyanından çıkmış bulunsun bulunmasın ve bu kabûl eşhas her nerede bulunursa bulunursa bunlar hakkında amâken tahkikat ierasiyle beraber işarı ahire değin bir tarafa gitmelerine müsaade etmeyiniz» dedik. Ve bunu da ihtar ettik, dedik ki : «Bu esas dairesinde gelmiş olan eşhas hakkında lâyıkı veçhile tahkikat ierası ile eğer bu eşhasın hâdisei isyaniye ile alâkaları tahakkuk ederse o vakit mahkememiz işe vaziyed eder.» Efendiler, bundan on beş gün sonra mutasarrıflıktan ikinci bir telgraf alıyoruz. Bunda deniyor ki : «Bu eşhas isyanın zühurundan yirmi gün evvel İstanbul'dan gelmişlerdir. Akseki'yi ve havalii isyaniyeyi kat'ederek Bozkır'a hücum etmişlerdir. Bunların İstanbul'la havalii isyaniye beyninde tesisi muhaberat etmeleri ihtimali vardır. Bu noktâ nazarından tahkikatımızı tâmik ediyoruz. Aneak mevsimi şita hulûl etmiştir, koyunlar telef oluyor. Ziyâi hukuku mucibolmamak üzere koyunlar hakkında bir karar ittihaz ediniz.» Bunun üzerine biz bu telgrafı heyetçe tetkik ettik. Tabii elimizde hayvan sirkatinin men'i hakkında bir kanun vardır. Cevaben dedik ki : «Bu kanunun tarifâtı dairesinde havalii isyaniye ile, koyunların çıktığı mahaller ile bilmuhabere şayet müstahakkı meşruu çıkmazsa hayvan sirkatinin men'i hakkındaki Kanunun hükmüne tevfikân bu koyunları satınız, parasını belediye dairesine emaneten irat kaydediniz, tevdi ediniz.»

Efendiler biz Antalya'ya vusulümüzden bilitibar 28 Kânunuevvele kadar Antalya'da meşgul olduk. İki ay sonra İsparta'ya geldik. Zuhur eden isyan hâdisei üzerine meydana çıkan bu koyun meselesi evrakını bize tevdi ettiler. Kablelmuhakeme evrakı tetkik ettik. Bize tevdi edilen eşhas (30) kişidir. Bunlardan beşi İstanbul'dan gelmiş, mütebakisi koyunları sürmek bahanesiyle Bozkır'dan getirilmiş birtakım çobanlar idiler. Evrakı dâvayı tetkik ettik. Bu adamlar vukubulan tahkikatı evveliyedeki suale cevaben demişlerdir ki : Bu koyunları biz Yalvaç'tan aldık. Sonra tahvili lisan etmişler Bozkır'dan aldık demişler. Miktarını evvelâ bin sonra iki bin

demişler ve sonra dört binde karar kılmışlardır. Arz ettiğim veçhile; bizim gösterdiğimiz lüzuma binaen İsparta mutasarrıflığı Konya ve civarı rüesayî idaresiyle muhabere etmiş olduğundan bu meyanda arkadaşımız Konya Valisi Haydar Beyden sormuşlar. Evrak meyanında Haydar Beyin iki telgrafı vardır. Diyorlar ki : Bu koyunlar Bozkır hâdisei isyaniyesi âmillerinden ve maktulen ölen koca - kafa Mustafa ile elyevm İzmir'de Yunanlılara iltica eden Kara Mustafa ağaya aittir. Elde bu iki esasî resmî mevcud olduğu halde bu adamlardan esbabı mülkiyet ve sureti bey'i hakkında esbabı sübutiye istedik. Bu adamlar arz ettiğim koyunları sureti meşruada aldıklarına dair birgûna beyinat ve esbabı sübutiye irae edemediler efendiler. Binaenaleyh Konya vilâyeti celesinin elimizde mevcut ve münderecatı tâlil olunmamış iki telgrafnamesi varken bittabi biz bu koyunları yedlerinde bırakamazdık ve mülkiyetini ispat edemiyen eşhası kabul edemezdik. Tevdi edilen evrak meyanında jandarma ve kuvayı milliyeye efradiyle beraber köy heyeti ihtiyariyesi tarafından tanzim edilmiş bir de zabıt varakası vardır. Bu zabıttan, elde edilen koyunların miktarı hakikisinin bittadat 4 720 den ibaret olduğu anlaşılıyor ki, bundan iki yüz tanesi Demirei Efe tarafından gasbedilmiş ve Demirei'nin tenkiline gelen Refet Paşa tarafından da alınıp götürülmüştür. İhtimal ki bugün levazımı askeriyeye sarf olunmuştur. Biz yaptığımız muhakeme neticesinde bu koyunları Bozkır'dan aldıklarını iddia eden eşhasın esbabı iştiraki ve esbabı temellükü ispat edememiş olmalarından dolayı ve zaten cereyanı tahkikat ile anlaşıldığına göre elde edilmiş koyunların Bozkır'da serzedei zühur olan hâdisei isyaniye esnasında Kara Mustafa'nın ahaliî mâsume yedinden gasbetmiş olduğunu anladığımızdan bu malın mağsubiyetine kaani olduk ve o suretle karar verdik. Ve bu otuz beş kişiden üç tanesi - ki asıl malı biz aldık diyorlardı - bunları da kanunu cezanın 230 neu maddesinin zeyli sanisine tevfikân malı mağsubu aldıklarından dolayı iki ay cezaya mahkûm ettik. Ve tarihi tevkiflerine nazaran geçen müddeti mevkufiyetleri, müddeti mahkûmiyetlerine takabül ettiğinden olveçhile tahliye ettik. Bittabi Hayvan Sirkatinin men'i hakkındaki Kanun; bu suretle elde edilip satılan hayvanat bedelinin ne suretle

tasarruf edilmesi lâzımeleceğini vâzihan gösteriyor. Bizim kararımız sonra ilân edilmiştir. Malûmuâliniz eğer ki sekiz gün zarfında müstahikki meşru olduğunu ispat eden kimse zühur etseydi o vakit belediyeye müracaat eder, ispat ederdi. Binaenaleyh kablefüruht malını ispat için kimse gelmemiştir efendiler ve bugün buraya mağdur sıfatıyla gelen eşhas mahkememize gelmişlerdir. Efendiler, bizim mahkememize gelmiyen ve esbabı mülkiyesini ispat edemiyen bir adama biz zorla mal mı teslim edelim? Efendiler, rica ederim. (Muvazaadur sadaları) Kabul etmeyiz efendim..

HÜSEYİN HÜSNÜ Ef. (İsparta) — Kara Mustafa nerededir ve necidir?

HAMİT B. (Devamla) — Arz edeceğim efendim. Bizim mahkûm ettiğimiz eşhas ki kendilerinin hukukunu ispat edememişlerdir; bir dâva hukukan reddolunduktan sonra tarafeyn, dâva ve heyeti mahkeme aynı olduğu halde bu adamın tekrar mahkemeye müracaatle ispat etmesine mesağı kanuni yoktur. Ancak hariç ez muhakeme kalıp mahkemeye geleliyerek ispatı hak edememiş olan eşhasın müracaat etmesi lâzımdır. Binaenaleyh bendeniz Adliye Encümeni huzurunda verdiğim izahat veçhile bu adamlar bizim mahkememize gelmemişlerdir. Mamafih bilâhara bu koyunların sahibi hakikisi olduğunu ispat edecek eşhas icabeden mahalle müracaatle ispatı - hak eder. Malını alabilir.

Şunu ıstiraden arz ediyorum ki, efendiler, bu Kara Mustafa bugün İzmir'dedir. Anadolu sahilinden her kim bir mal gönderirse kendine aidiyetinden bahsiyle Yunan Hükümetine müracaatle bu hayvanları zaptediyor. Bu milletin ve bu memleketin tarihi inkılâbında mühim bir rol oynamış olan ve namusiyle temeyyüz etmiş bulunan Selâhattin Beyin de Antalya Limanından gönderdikleri koyunlar bu suretle Yunun Hükümeti tarafından gasbedilmiştir.

Ve şunu da arz edeyim ki, geçen celsei içtimada Fevzi Paşa Hazretlerinin beyan buyurdıkları veçhile Antalya havalisinde isyan çıkarmış olan eşhas meyanında bu Kara Mustafa da dâhildir. Binaenaleyh her şey bu fikirde, bu merkezde iken biz usattan Kara Mustafa'nın ahaliî mâsume yedinden gasbettiği hayvanatı yine Kara Mustafa'ya yordakçılık eden eşhasa nasıl teslim edebiliriz, efendiler? (Doğrudur, sadaları) Efen-

diler, biz bulunduğumuz dairei- kazamızda Heyeti Celileniz namına bir devrei adalet açtık ve bugün bunun tesiri zail olmamıştır. Biz hiçbir zaman Heyeti Celilenizin mahkememize tevecih ettiği salâhiyeti vasıtayı suiistimal etmedik, daha icraatımızda, faaliyetimizde vicdanımızın ilhamatına tâbi olduk. Efendiler, eğer yapılan meselede cüzi bir itimatsızlık varsa namuslu bir insan gibi biz de cezamızı kendimiz tâyin ederiz.

SALİH Ef. (Erzurum) — Beyefendi, koyunların hinî istirdadında gazete ile veya münadi ile veyahut evrakı resmiye ile ahaliye böyle bir davar bulunmuştur, diye kimseye haber verdiniz mi? (Onu belediye ilân eder, sadaları)

HAMİT B. (Devamla) — Efendim, arz edeyim. Elimizdeki kanun sarihtir. Gerek müzayedede, gerek ilân meselesi, bu, Hükümetin yapacağı bir iştir. Biz kararımızı ittihaz ettik ve İsparta Mutasarrıflığına telgrafla tebliğ ettik. İsparta Mutasarrıfı da bunu ilân etmiştir, efendim. Mera-simi kanuniye yapılmıştır. Biz, iki ay sonra muhakeme ettik. Bu iki ay zarfında bizim mahkememize kimse müracaat etmemiştir, efendim.

SALİH Ef. (Erzurum) — Bir şey soracağım?

REİS — Müsaade buyurun. Muhavere yapmayınız. Söz alınız da söyleyiniz.

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) — Efendim, efendim, bendeniz ne koyun hâdisesinin sureti cereyanından ve ne de koyunların miktarından ve ne de safahatı muhakemeden Heyeti Muhteremenize izahat vermek mevkiinde değilim. Hâmit Bey biraderimiz bu vazifeyi ifa ettiler.

BİR MEBUS B. — Öyle ise niye çıktın oraya?

REFİK ŞEVKET B. (Devamla) — Şimdi arz edeceğim niye çıktığımı. Şimdi anlarsınız, efendim.

Meselede bir noktai nazar hepimizi oldukça ehemmiyetli müzakereye sevk etti. Heyeti Vekile soruyor, diyor ki; İstiklâl mahkemelerinin kararları katîdir. Halbuki birtakım koyun ashabı geliyor, istihkak iddia ediyor. Binaenaleyh iki vaziyet tahassul ediyor. Bu husustaki Meclisin fikrini soruyor. Bu meseleyi Meclis encümene havale etti, encümende bu mesele müzakere olunurken ittifak ediyoruz ki; bu şekilde emvali mağsube ve mesrukadan olduğu anlaşılan hayvanatın sahipleri olbaptaki kanun mucibince bir sene zarfında gelip mülkiyetlerini ispat ederlerse belediyede bulunan

esmanı sahiplerine iade olunur. Bunda enümen tamamıyla ittifak etti. Yalnız Heyeti Vekilenin istifsarnamesinde şayanı dikkat bir nokta var. Diyor ki : Biz bu meseleyi müfettişi mahsus ile tetkik ettiriyoruz. Oradan anlıyoruz ki birtakım zevat veya eşhas bu koyunlarla alâkâlıdır ve bunlar bu koyunlara aidolan mülkiyetlerini meclisi idareden mazbatalarla teyid ediyorlar. Binaenaleyh ne suretle muamele yapacağız? Bendenizin aklıma bir şey geldi : Hepimizin malûmudur ki, ispatı mülkiyet meselesi ahkâmı kanunimizde şeraiti muayyene dâhilinde kabildir. Yalnız bu hayvan sirkati meselesinde bir istisna vardır. İspatı mülkiyet meselesinde belediye ve nahiye meclisleri müstesna olarak bir hâkim salâhiyetini iktisabeder. O da 11 nei madde mucibince bir hafta içindir. Bir hafta geçtikten sonra kavanini umumiyyeye riayet etmek lâzımgelir ve mahkemei aidesinde ispat icabeder. Heyeti Vekilenin vermiş olduğu istifsarnamede, «Meclisi idareden aldıkları mazbatalarla ispat ediyor.» kaydının buhuması arkadaşların bâzılarında; ben de dâhil olduğum halde, acaba bu mazbatayı ibraz eden her adama, sen koyun sahibisin, diye parası iade mi olunacak, diye bir şüphe tevliedetti.

HASAN BASRİ B. (Karasi) — Tabî'dir.

REFİK ŞEVKET B. (Devamla) — Basri Bey kardeşimize söylüyorum ki, belki kendilerince tabî'dir. Fakat gayrikanunidir.

HASAN BASRİ B. (Karasi) — Fakat hukuk zayı olmaz.

REFİK ŞEVKET B. (Devamla) — Yine Basri Beyefendiye söyleyebilirim ki, hukuk meselesi şekli kanuni iktisabetmedikçe bu yine kendilerinin şahsi mütalâaları kalır.

TEVFİK Ef. (Kângırı) — Reis Bey, bu mesele hakkında bana söz veriniz.

REFİK ŞEVKET B. (Devamla) — Sonra efendim, şimdi bu meselenin esasında ittifak var. Erbabı istihkaka koyunların iadesi imkânı yoktur, parası verilsin. Bunda ittifakı tam var. Ve hiçbirimiz buna bir şey söylemeyiz, çünkü kanun sarıhtır. Bir sene geçerse o para belediyenin varidatı asliyesi meyanına dâhil olur. Bir sene geçmemiştir. Erbabı istihkakın haklarını temin etmek bizim vazifemizdir. Yalnız en ehemmiyetli bir meseleyi huzuru âlinize arz ediyorum. Erbabı istihkaktan olmak üzere

böyle zevat var ki bunlar İstiklâl Mahkemesinin huzuruna bizzat bu koyunların mütemelliki olmak üzere gelmişler ve dâva etmişlerdir.

İstiklâl Mahkemesi, bir müddeii şahsi sıfatı ile koyunların kendilerine aid olduğunu iddia edenlerin bir kısmına demiştir ki: Siz koyunların sahibi hakikisi değilsiniz, çünkü ispat edemediniz, çıkmış demiştir. Şurasını da arz edeyimki efendiler: mesaili cezaiyede hukuku şahsiye hakkında verilen kararlar mesaili hukukiyede verilen kararlar kadar katîdir, lâyeteyte gayyerdur. Binaenaleyh bir kısmı hakkında, siz bu koyunların sahibi hakikisi olmamakla beraber bilâkis bu koyunların mesruk ve mağsup olduğunu bildiğiniz halde gitmişsiniz, satmamışsınız demiştir. Kanunu cezamızın 230 neu maddesinde: Emvali mesrukayı bilerek satılanlara ceza vardır. Bunlar tutmuşlar. müddeii şahsi olan bu adamların bir kısmına ceza vermişler, bir kısmına sahibi hakikisi değilsiniz demişler. Şimdi bendenizin rica etmek istediğim nokta budur: Erbabı istihkak mahkeme usulü dairesinde müracaat eder, ispatı mülkiyet eder ve paranın bulunduğu İsparta Belediyesine müracaat eder ve parasını alır. Fakat salâhiyeti katîyeyi haiz bir İstiklâl Mahkemesinin, her türlü vesaiti kanuniye ve gayrikanuniye vasıayı istimal ettikten sonra, bir adama hakkın yoktur dedikten sonra veyahut hakkın olmamakla beraber sen mahkûmsun dedikten sonra senin ayrıca ispatı istihkak etmek salâhiyetin vardır demek, bu mahkemelerin ieraatını ve verdikleri kararın tenkid edildiğini herkese karşı ilân etmek değil midir?

MEHMED ŞÜKRÜ B. (Karahisarı Sahip) — Hiç de öyle değil..

REFİK ŞEVKET B. (Devamla) — Efendim, meseleyi hissiyatı noktayı nazarından düşünmiyelim (Öyledir sedaları) bunun en açık salâhiyeti ne demektir? Bakınız yarın her hangi bir ihtimalle İstiklâl mahkemeleri işe başladıkları zaman o adamlar bütün salâhiyeti katîye ile İstiklâl Mahkemesinin karşısına geleceklerdir. Sen bize koyunları vermedinse biz aldık. Sen bizim hakkımızı koca İstiklâl Mahkemesi olduğun halde reddettin; Fakat biz mahkeme önünde ispat ettik, diyeceklerdir. Bu mantıkan doğrudur efendiler. Mantık denilen şeyin sahası çok geniştir. Her şeyimizi kendi elimizden çıkan kanunumuzun sahası dâ-

hiline koyarsak mesele kanuni olur. Bendeniz istiyorum ki hududu salâhiyetimizi kanunlar içerisinde koyalım ve meseleyi halledelim. Diyor ki herkes hakkını istimal edebilir, bir şartla ki hakkı reddolunanlar müstesna olsun. Bunda ihtilâf yoktur efendim. Kimin ki İstiklâl Mahkemesinde hakkı dâvası meskuttur. (Nasıl olur sadaları) (Gürültüler).

MUSTAFA B. (Tokad) — Lâyüsel midir bunlar, nasıl olur? Hukuku ibat var...

REFİK ŞEVKET B. (Devamla) — Hakkı inkâr etmiyoruz. Hulâsa efendim, esasen bir kaide hukukiye vardır. Bir mesele iki mahkemede görülmez. Sizi temin ediyorum, eğer bu mesele vazifesini bihakkın idrak eden ve vazife hukukiyesini her şeyin fevkinde tanıyan bir hâkimin huzuruna giderse eminim bir ilânla reddolunan meseleyi tekrar rüyet etmiyecektir ve rüyet etmemekte mâzurdur.

ABDULLAH Ef. (İzmit) — Kanun sarıhtır.

REFİK ŞEVKET B. (Devamla) — Kanun sarıhtır, diyen İzmit Mebusu beye sorarım: Hukuku şahsiye hangi noktadadır? Hukuku şahsiye ne demektir?

ABDULLAH Ef. (İzmit) — Mahkeme zühul etti ise...

REFİK ŞEVKET B. (Devamla) — Zühul ne demektir? Zühülü kim iddia ediyor. Katî ne demektir beyefendi? Asılan adamları ne yapacaksınız efendi?

MUSTAFA B. (Tokad) — Lâkin hakikat tezahür etmemiştir.

REİS — Efendim, şekli müzakereye dair Basri Beyin bir takriri vardır. (Kâfi sadaları) Müzakereyi kesmiyorum, efendim. Basri Bey takririnde diyor ki, bu meselenin müzakeresini Heyeti Vekilede yapılmakta olan tahkikat neticesine talik edelim. (Hayır sadaları)

Bir de Kütahya Mebusu Cemil Beyin takririni var; diyor ki:

Riyaseti Celileye

Bozkır hâdisesinde müsadere edilen mevzu bahis koyunlar hakkındaki evrakın tabı ve rüfekayı muhteremeye tevziinden sonra müzakeresini teklif ederim.

REİS — Bu da Basri Beyin :

Riyaseti Celileye

Arkadaşım Abdülgafur Efendi bugün Antalya'dan geldi. Koyun meselesi hakkında onda

mühim malûmat olduğunu zannediyorum. Bu meselenin Cumartesi müzakeresine talikini teklif ederim.

Karesi
H. Basri

MUSTAFA B. (Tokad) — Reis Bey, benim bir takririm var. Dört aydan beri duruyor.

REİS — Efendim, söz vereceğim, müzakereyi kesmiyorum. Mevzuubahsolan İsparta Belediyesiindeki para bu adamlara iade edilsin mi, edilmesin mi?

MUSTAFA B. (Tokad) — Mesele öyle değil, dört bin şey var bunda.

MEHMED ŞÜKRÜ B. (Karahisarlı sahip) — Mesele kanun meselesidir.

REİS — Basri Beyin takririni veçhile Heyeti Vekilede yapılan tahkikatın neticesine kadar tehirini kabul ediyor musunuz? (Hayır sadaları) (Şiddetli gürültüler) Tehirini arzu edenler el kaldırsın.

MUSTAFA B. (Tokad) — Hayır, heyetçe müzakere olunacak.

REİS — Kabul olumadı.

Evrakın tab'ı ile âzayı kirama tevzi ve Cumartesi ruznamesine ithalini kabul edenler el kaldırsın. (Hayır hayır sadaları, ret sadaları) Tehir hakkındaki takririni kabul edenler el kaldırsın, rica ederim. Kabul edilmedi.

Söz alan zevata sıra ile söz vereceğim.

MUSTAFA B. (Tokad) — Takririm var, dört aydır duruyor.

REİS — Bugün müzakeresine devam edilmesini arzu edenler lütfen el kaldırsın. Devam edeceğiz.

MUSTAFA B. (Tokad) — Dört aydır yatıyor, takririm okunsun.

REİS — Susunuz ihtar ediyorum. Susunuz sırası geldiğinde söyleyeceksiniz.

HAYDAR B. (Van) — Efendim. Hâmit Bey dosyada benim iki telgrafnamem olduğunu söylemedi. Bu doğrudur. Bu sırada Refet Paşa Uşak Cephesine gitmişti. Vekâleten Kumandan Derviş Bey kalmıştı. Derviş Bey bir gün Mustafa denilen adamın birçok koyunlar kaçırdığını bildirdi. Usulen yalnız İsparta değil, diğer hudut üzerinde bulunan Beyşehir, Seydişehir kaymakamlarına da bildirdim. Birkaç gün sonra Beyşehir, Seydişehir, oralarda efenin adamları ta-

rafından toplanılmış sığırların İsparta'ya gönderilmesini efeden almış oldukları telegrafnameye atfen bildiriyorlardı. Hattâ o koyunların Ahzı Asker Reisine teslim olunması lâzımgelceğini ve askere verileceğini de ilâve ediyordu. Bu keyfiyetin ve bu hayvan meselesinin temadisi meselesi nazarı dikkatimi celbetti. Tahkikata başladım. Geçen gün hattâ Hâmit Beyefendi ile burada konuştum. Bir kısmını hatırlamamıştım. Telgrafları gösterdiklerinde tafsilât hatırıma geldi. Yaptığım tahkikat neticesinde anladım ki koyunlar ikidir. Birisi sırf eseri sirkattir. Diğeri ise İstanbul'dan para ile gelmiş cepler tarafından para ile satın alınmıştır. Bu tahkikatı bitirmek üzere iken Refet Paşa geldi. Meseleyi kendisine anlattım ve bu hayvanatın yani Beyşehir ve Seydişehirdeki hayvanatın da efenin işarı veçhile gönderilmemesi lâzımgeldiğini söyledim. İstifa ettim, Antalya'ya gittim. Oraya Keçiborlu, Burdur tarikiyle gittim. Oralarda birçokları ile temasta bulundum. Hattâ Cinovasında mahkeme âzası olan Hüsrev Beyin kardeşi bulunan Ahmet Eyüp Beye tesadüf ettim. Sordum, bu adamlar burada ne arıyor? Dediler ki; efeden koyun satılıyor. İsparta'dan koyun satılıyor, ve Antalya'da satıyor. Birinci parti olarak (4 500) koyun göndermiş. (Edirne'de almış, sadası) Şimdi ikinci partiyi almaya gidiyor, dediler. Muvasalatımın ertesi günü birçok rüfekayı kırımın malûmu olan meseleden dolayı Refet Paşa bendenizi Afyon Karahisar'ına çağırdı. - Etem Bey meselesinden dolayı - Ahmet Eyüp Beyin efenin köyüne gittiğini ve orada yine İsparta'dan celbedilen koyunların kendisine satılmakta olduğunu haber aldım. Salâhattin Beyin göndermiş olduğu koyunlar da bunlardır ve bunlar Yunanistan'a gitmiştir. Mesele de mahkeme âzasından birinin kardeşinin ve ihtimal ki, kendisinin müşareketi vardır. Hüsrev ve Sabri beylerle Kırkkilise'den beri bir husumetimiz vardır. Ondan dolayı fazla bir şey söyleyecek olursam bu fena olur. (Söyliyeceksin, sadaları)

REİS — Efendiler, mevzuu müzakere Adliye Encümeninin mazbatasıdır. Bunda da noktai ihtilâf, mevcut paranın müracaat eden koyun sahiplerine iade edilip edilmemesidir. (Hayır, sadaları)

Mustafa Beyin takriri ayrıca suiistimalden bâhis. Tahkikatı devam ediyor. İki meseleyi bir-

birine karıştırmayınız. (Hayır sesleri, şiddetli gürültüler)

MUSTAFA B. (Tokad) — Hakikat tezahür edecek, benim takririm okunsun. (Hayır, sadaları)

VEHBİ Ef. (Konya) — Efendim, müsaade buyurun. İstiklâl Mahkemesi buyuruyorlar ki : Otuz beş kişi geldiler, bunlar bize temellük ispat edemediler. Efendiler koyunculukta bir âdet vardır. Erbabı bilir. Koyunu evvel çıkarır, çoban ile ağa arkadan gelir. Bu hâdise zühur etmezden evvel bozkırlılar koyunu yola çıkarmışlar. Çobanlarla gitmiş, İsparta havalisine vardığında isyan zühur etmiş. **Koyunları emvali** ganimet gibi İsparta mutasarrıfı ve sairesi ele almışlar. O vakitte koyunun başında olan çoban, rica ederim, esbabı temellükten bir sebep bulabilir mi?

HÜSEYİN HÜSNÜ Ef. (İsparta) — Hiç de böyle değil.

VEHBİ Ef. (Devamla) — Böyledir, hoca efendi. Kürsüye sen de çıkar söylersin.

FEYZİ Ef. (Malatya) — Yaş Vebî efendi.

VEHBİ Ef. (Devamla) — Sonra efendiler, isyanın zuhuru ve efenin ortada görünüşü ve sair hâdise cereyan ederken, insaf edelim, koyun sahibi yola çıkıp İsparta'da bu koyunlar benim, diye ispata muktedir mi idi? (İmkânı yok, sadaları)

Sonra bu koyun yedi bin küsur koyun olduğu halde dört bini meydanda mevcuttur. Diğeri üç bini yoktur. Bu üç bin küsur koyunun bugün Zeydü Amr diye listelerinde mevcuttur. Koyunun kimlere gittiği ve nerelere gittiği bellidir. Koyunun kimlere ve nerelere gidip taksim olduğu bellidir, efendiler. (Alkışlar), (Söyle hocam söyle hakikat meydana çıksın, sadaları) bununla beraber efendiler bunların içinde bilhassa bu koyun sahiplerinin içinde Hacı Kerim namında bir adam vardır. Bu adamın evini gaaşıplar yağma etmiş ve koyunu İsparta'da tutulmuş. Efendiler, Kuvayı Millîye Kumandanı Deriş Beyin İsparta'ya bu adamın hakkında vermiş olduğu bir telgrafa cevap şudur : Malı mağsup ve mesruk denilen koyunlardan Hacı Kerim'e aidolandan maadası müzayedeye verildiği halde Hacı Kerim'in müzayedeye verilmemiş, Hacı Kerim'in olduğuna Hükümetçe kanaat gelmiş ve telgraf vermişler. Hacı Kerim'in koyunu

satılmasın demişler. (558) koyun. Bu telgraflardan sonra Hacı Kerim'inde koyunları satılmıştır. Bugün bu adam burada aç sürünüyor efendiler. Kendisi yirmi bin liralık bir adamdır. Ne zamana kadar sürünecektir bu adamlar? Rica ederim. Bununla beraber Haydar Beyefendinin pekâlâ beyan ettiği gibi İstiklâl Mahkemesi âzasından Hüsrev Sami Beyin biraderi alıyor, Hükümet müzayedeye veriyor da kimse beş para vermiyor efendiler. (Bravo, alkışlar) ahaliden hiç kimse alamıyor arkadaşlar. Beş para vermiyor.

HÜSEYİN HÜSNÜ Ef. (İsparta) — Daha neler var. Yalnız o değil.

VEHBİ Ef. (Devamla) — Onu da sen söylersin, onu da zatiâliniz söylersiniz. Ahaliden hiç kimse alamıyor. Arkadaşlar. Kimse beş para vermiyor. Bununla beraber efendiler, İstiklâl Mahkemelerinin Kanununu biz yaptık, fakat kanunu yaparken İstiklâl mahkemeleri âzalarının vermiş olduğu kararı vahyi münzel, vahyi mansus ve âyeti kerime gibi tağyir kabul etmiyecek derecede yapmadık. Şu kürsüde o suretle iktida buyurulduğuna teessüf ediyorum efendiler...

Efendiler bir malın sahibi hakikisi zuhur ederse, bunun ilâmı İstiklâl Mahkemesinden çıkmıştır, binaenaleyh hakkı sakıttır denilebilir mi? (Hayır, katiyyen sadaları) bununla beraber beyefendiler bu koyunculuk, erbabı bilir, nasıl olur bilirmisiniz? Üç senden alır, beş benden alır, on beş ötekinden alır. Hattâ Bozkır'da tüccarlar - Silifke mebusları pekâlâ bilirler - Silifke, İçel taraflarında gezerler. Birer ikişer ahaliden toplarlar. Şimdi birer ikişer toplanmış olan üç yüz, beş yüz koyunun birer birer kendinin olduğunu ve nereden aldığını ispat etmek mümkün müdür? Bunun imkânı var mıdır? Fakat heyeti ihtiyariye mazbata verir. Beş yüz altmış sekiz koyunun Hacı Kerim'in olduğuna biz şahadet ederiz derse, belediyesi mazbata verirse, meclisi idaresi de tasdik ederse, İsparta mutasarrıflığından da şöyle bir telgraf gelirse, Hacı Kerim'in koyunları diye sarahaten böyle bir

telgraf gelirse bilmem ki, bu Hükümetin «Bu koyunlar satılsın sen de mahkemelerde yıllarca sürün, alabilirsen al» demesi ne derecelerde muvafık insaf olur? Rica ederim, Meclisin merhameti buna bir şey yapsın. Sürünüyor bu adamlar.

Sonra efendiler, İsparta Belediyesi bu paraları sarf etmiştir. Hattâ mesmuatıma nazaran bu paradan iki bin lirası da Ankara Belediyesine gelmiştir. (Maşaallah, sadaları)

Daha var beyefendiler : Çekinmiyeceğim, söyleyeceğim. (Söyle, söyle sadaları) Şu kürsünün üzerinde bulunan halı bu para ile alınmıştır. İsparta Belediyesinden gönderilmiştir, efendiler. Bu böyledir.

REİS — Efendiler, bu halıyı İsparta Belediyesi Meclise bir hâtıra olmak üzere göndermiştir. Derhatır buyurursunuz, İsparta Belediyesi memleketlerinde sanati nesci göstermek için bir tahriratla halıyı gönderdiler. Keyfiyet Heyeti Celilenize arz edilâi, bir memleket hediyesi kabul edilir, denildi ve salona talik olundu..

HAFİZ İBRAHİM Ef. (İsparta) — Bugün iddia ederim, bu halı helâl ve meşru kendi paramla alınmıştır. Bunun koyun parasiyle alâkası yoktur. Eğer burası kürsü adalet ise, erbabı namusunun hukuku muhafaza edilecekse...

NADİR B. (İsparta) — Alâkadarsın.

HAFİZ İBRAHİM Ef. (İsparta) — Reddederim.

REİS — (Hafız İbrahim Efendiye hitaben) Sıranız gelince söylersiniz, ininiz.

HAFİZ İBRAHİM Ef. (İsparta) — Hayır, bugün hakikat tezahür etmelidir. Ben katiyen kabul etmem. Bu halı kendi paramla alınmış ve memleketçe de Meclise hediye edilmiştir.

REİS — Efendiler, bu halı İsparta Belediyesi tarafından Meclisinize ihda edilmiştir.

NADİR B. (İsparta) — Ben tafsilâtını vereceğim, göreceksin. (Bu sırada gürültü şiddet kesbeder)

REİS — On dakika için Celseyi tatil ediyorum.

İKİNCİ CELSE

Açılma saati : 3,30 sonra

REİS — Birinci Reisvekili Hasan Fehmi Beyefendi

KÂTİP : Ziya Hurşit Bey (Lâzistan)

REİS — Celse küşadedildi.

Bundan evvelki Celsede mevzuu müzakere olan ve İsparta Belediyesine teslim edilen paranın, koyun sahiplerine iade edilip edilmemesi meselesinden birtakım mesail teşa'ubetti. Bu mesail; hakikaten ve cidden şayanı tetkik mesaildir. Bunlar arasında bir arkadaşımızın ismi tasrih edilerek ve diğer birkaç zatın da isimleri tasrih edilmiyerek; koyun meselesinde ve diğer mesailde suiidare ve suiistimal suretleriyle alâ-kadarlıkları, bu kürsüden söylenmiş olmasına mebni tabii makamı riyaset bunu sükûtle geçemez.

Nizamnamei Dahilinin Makamı Riyasete verdiği salâhiyet dairesinde arzı malûmat ettikten sonra bu mesaili tetkik için; kur'a ile bir şubeye havale edeceğiz. (Bravo, sesleri)

Bu hususta malûmatı tammesi olan rüfeka-dan da rica ederiz; şubeye gitsinler ve izahatlarını versinler ve şubenin mazbatasını geldikten sonra o esas üzerine müzakere ederiz. (Bravo sadaları, alkışlar)

Efendim, kur'a Birinci Şubeye isabet etti.

SELÂHATTİN B. (Mersin) — Reis Bey şubemizde birkaç tahkikat var.

REİS — Efendim, Birinci Şubede, tahkikat için tevdi edilmiş bâzı evrak olduğunu şube Reisi söylüyor. Tensip buyurursanız bir kur'a daha çekelim. (Lüzum yok, sadaları)..

Müsaade buyurun. Eğer ismi mevzuubahsolan zat o şubede ise başka kur'a çekeriz, değilse başka kur'a çekilmez... (O şubede değil, sesleri) (Birinci Şubedendir, sadaları)

İsmi mevzuubahsolan zat Birinci Şubede imiş, o halde tekrar edeceğiz...

(Olmaz, olmaz, sadaları)

Münakaşaya lüzum yoktur. Nizamnamemiz bu meseleyi halletmiştir. Hakkında şikâyet olunan zatın bulunduğu bir şubeye tahkikat havale

edilmez... Mademki o zat birinci şubededir; bir daha kur'a çekiyoruz.

Efendim, kur'a Dördüncü Şubeye isabet etti. Suiistimal kısmı şimdilik bitti...

MUSTAFA B. (Tokad) — Usulü müzakere hakkında söz söyleyeceğim..

REİS — Efendim, müsaade buyurun; söz vermiyorum.

MUSTAFA B. (Tokad) — Efendim, dört aylık takririm var o okunsun...

REİS — Söz almadan rica ederim, söylemeyiniz.

Diğer bir mesele de, İsparta Belediyesi bir tahriratla Meclisi Âlinize, memleketlerinde yapılan hâlicılık sanatının kabiliyeti nesciyesini göstermek için bir halı takdim ettiği bundan evvel Heyeti Celilerine arz edilmişti. Ve bu halı da Meclisi Âlinin tensibiyle salona asılmıştı.

Bugün maalesef bu halı da mevzuubahsoldu. Şimdiye kadar bu mesele hakkında malûmatı olan arkadaşımız da malûmatlarını, Makamı Riyasete vermediklerinden dolayı bittabi bu halı da - namusu millî olan - bu kürsünün arkasında asılı kaldı. Bugün Meclisi tatil ettikten sonra; bu halı da buradan indirilir. Tahkikat neticesinde taayyün edecek hale göre halı; bir hâtırai tarihiye olmak üzere Meclisin en muallâ mevkiine tekrar asılır. Ve o sözü söyleyen arkadaşımız da suizan altında bıraktığı diğer refikine resmen tarziyesini vermeye mecbur olur. (Bravo, sadaları, alkışlar)

Şimdi asıl mesele kalıyor. Mevcut paranın koyun sahiplerine verilir verilmemesi bahsine gelince : O meseleyi tensip buyurursanız Ruznamemize alalım. Başka günde ayrıca müzakere ederiz. (Muvafık, sesleri)

LÜTFİ B. (Malatya) — Bu işi, tahkikatın neticesine kadar tehir etmek lâzımgelir.

REİS — Mustafa Beyin bu hususta bir takriri vardı ve bu takrir üzerine lâzımgelen tahki-

kata teşebbüs edilmişti. Tahkikat neticesi henüz Meclisi Âlinize arz edilmediği için tabii Makamı Riyaset, şikâyeti muhtevi olan evrakı mebadisinde Meclisi Âlide okutturmak mecburiyetinde değildir. Makam Riyaset; Meclise arz eder ve şubeye havale eyler... Bu salâhiyete istinaden Mustafa Beyin takririni de okutmuyorum. Şubeye zaten tevdi edilmiştir.

İcra Vekilleri Heyeti Riyasetinden bir tezkere var. Okunacaktır :

2. — *Fevzi Paşanın cepheyi teftişten avdetine kadar yerine Şeriye Vekili Mustafa Fehmi Efendinin İcra Vekilleri Riyasetini vekâleten ifa edeceğine dair İcra Vekilleri Riyaseti tezkeresi.*

T. B. M. Meclisi Riyaseti Celilesine

İcra Vekilleri Heyeti Reisi ve Müdafaai Milliye Vekili Birinci Ferik Fevzi Paşa hazretlerinin berayı teftiş, cepeye âzimetleri hasebiyle İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti umurunun müşarünleyhin avdetine kadar Şeriye Vekili Mustafa Fehmi Efendi hazretleri tarafından vekâleten ifası İcra Vekilleri Heyetinin 18. IV. 1337 tarihli içtimasında karargir olunduğunu berayı malûmat arz eylerim, efendim.

İcra Vekilleri Heyeti Reisvekili ve
Şeriye Vekili
Fehmi

REİS — Efendim, berayı malûmat arz olunur.

Evrakı varideye devam ediyoruz.

3. — *Kozan Mebusu Doktor Mustafa Beyin iktisadiyatın tekâmülü hakkındaki teklifi kanunisi ve İktisat Encümeni mazbatası (2/115)*

REİS — Kozan Mebusu Mustafa Beyin iktisadiyatın tekâmülü hakkındaki teklifi kanunisinin şayanı müzakere olmadığına dair lâyiha encümeni mazbatası var. Fakat teklif sahibi mevcut değildir. Lâyiha Encümeni de teklifi şayanı müzakere görmüyor, tensip buyurursanız tehir edelim...

ZAMİR B. (Adana) — Efendim, İktisat Encümeninde tâmik edilecek bir mesele yoktur. Lâyiha Encümeni mazbatası okunsun.

REİS — Efendim, sahibi olmadığından tehir edelim. (Muvafık sesleri)

4. — *Siverek Mebusu Mustafa Lütfi Beyin, Siverek Livasının müstakil liva haline ifrağı-*

na ve Karakeçi ve Bûrhan nahiyelerinin kazaya tahvillerine dair takriri ve Dahiliye Encümeni mazbatası

REİS — Siverek Livasının müstakil olmasına dair Mustafa Lütfi Beyin takririnin teklifi kanuni şeklinde olmadığına dair Lâyiha Encümeni mazbatası var. Teklifi kanuni değil; temenni şeklinde verilmiş.. Onun için şayanı müzakere görmüyor, kanun şeklinde teklif ettikleri vakit icabını icra ederiz. (Hay, hay sadaları)

5. — *Karahisar Şarki Mebusu Mustafa Beyin, Büyük Millet Meclisi âzasının tahkikat ve muhakematı hakkında teklifi kanunisi ve Lâyiha Encümeni mazbatası (2/271)*

REİS — Karahisar Şarki Mebusu Mustafa Beyin Meclis âzasının tahkikat ve muhakematı hakkındaki teklifinin şayanı müzakere olduğuna dair Lâyiha Encümeni mazbatası : Kanuni Esasi Encümenine havale ediyoruz.

6. — *Muş Mebusu Mahmut Sait Beyin, şüheda aileleri menfaatine bir piyango tertibi hakkında teklifi kanunisi ve Lâyiha Encümeni mazbatası (2/273)*

REİS — Mahmut Sait Beyin; şüheda eytam ve eramili için piyango teşkiline dair teklifinin şayanı müzakere olduğuna dair Lâyiha Encümeni mazbatası Muvazenei Maliye ve İktisat encümenlerine havale ediyoruz.

7. — *Bolu Mebusu Tunalı Hilmi Beyin; Ereğli kömür havzasındaki amelenin işlerinin mahakimce diğer işlere takdimine dair teklifi kanunisi ve Lâyiha Encümeni mazbatası (2/269 M.)*

REİS — Tunalı Hilmi Beyin Ereğli kömür havzasındaki amelenin muhakemelerine dair teklifinin şayanı müzakere olduğuna dair Lâyiha Encümeni mazbatası... Adliye Encümenine havale edelim...

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — Bendenizin teklifim, bir temennidir, Adliye Vekâletine havale edilsin.. Lütfen teklifimi okutturunuz...

REİS — Efendim, Lâyiha Encümeni şayanı müzakere görüyor, Adliye Encümenine gönderelim. Geldikten sonra müzakere ederiz. (Muvafık, sesleri)

8. — *Erzurum Mebusu Nusret Efendinin, fırka ve kolordu karargâhlarında birer müftü bulundurulmasına dair teklifi kanunisi ve Lâ-yiha Encümeni mazbatası (2/269)*

REİS — Erzurum Mebusu Nusret Efendinin; kolordu ve fırka karargâhlarında birer müftü bulundurulmasına dair teklifinin şayanı müzakere olduğuna dair Lâ-yiha Encümeni mazbatası... Müdafaai Milliye Encümenine havale ediyoruz.

9. — *Siird Mebusu Salih Efendinin, ıslahı medarisi ilmiye hakkında teklifi kanunisi ve Lâ-yiha Encümeni mazbatası (2/270)*

REİS — Siird Mebusu Salih Efendinin vilâ-yat merkezlerinde birer darülim medresesi küşadına dair teklifinin muvafık olduğuna dair Lâ-yiha Encümeni mazbatası... Şer'iye Encümenine havale ediyoruz.

10. — *Bolu Mebusu Tunalı Hilmi Beyin, Koç-hisar'da inşa edilecek hükümet konağı için lâzım-gelen kerestenin orman rüsumundan muafiyeti hakkında teklifi kanunisi ve Lâ-yiha Encümeni mazbatası (2/268)*

REİS — Tunalı Hilmi Beyin Koçhisar kasa-basında inşa edilecek hükümet konağı için muk-tazi kerestenin kat'ına dair teklifinin şayanı mü-zakere olduğuna dair Lâ-yiha Encümeni mazba-

tası... İktisat ve Muvazeneyi Maliye encümenle-rine gönderiyoruz.

11. — *Lâzistan Mebusu Esat Beyin, Lâzistan livasında bir darülhilâfe medresesi tesisi hakkın-da teklifi kanunisi ve Lâ-yiha Encümeni mazba-tası (2/263)*

REİS — Lâzistan Mebusu Esat Beyin, Lâzis-tan'da bir darülhilâfe medresesi küşadının muva-fık olduğuna dair Lâ-yiha Encümeni mazbatası... Şeriye Encümenine gönderiyoruz.

12. — *Lâzistan Mebusu Necati Efendinin, Ta-raklı nahiyesinin kaazyâ tahvili hakkında teklifi kanunisi ve Lâ-yiha Encümeni mazbatası (2/264)*

REİS — Lâzistan Mebusu Necati Efendinin, Taraklı nahiyesinin kazaya tahvili hakkındaki teklifinin reddine dair Lâ-yiha Encümeni mazba-tası... Mazbata reddi mutazammındır. Fakat sa-hibi teklif hidematı vataniye ile cephede bulunuyor ve Mecliste mevcut değildir. Tensip buyurur-sanız, bunu da tehir edelim. (Muvafık sesleri)

13. — *Kastamonu Mebusu Abdülkadir Kemali Beyin, Ankara'da bir Hukuk ve Kastamonu'da bir Tabbiye Mektebi küşadına dair teklifi kanu-nisi ve Lâ-yiha Encümeni mazbatası (2/248 M)*

REİS — Abdülkadir Kemali Beyin, Ankara'da bir mektebi hukuk tesisi hakkındaki teklifinin şayanı müzakere olduğuna dair Lâ-yiha Encüme-ni mazbatası... Maarif Encümenine gönderiyoruz.

5. — TEKLİFLER

1. — *Kırşehir Mebusu Sadık Beyin, müeccel mahkûmiyetin hizmeti Devlette istihdama mâni olamayacağına dair teklifi kanunisi (2/287)*

REİS — Kırşehir Mebusu, Sadık Beyin, in-fazı mücazâtı müeccel ve affı umumi kaydiyle ma'fûv mahkûmiyeti kat'iyenin mâni istihdam olmamasına dair teklifi kanunisi... Lâ-yiha Encümenine havale ediyoruz.

2. — *Kastamonu Mebusu Abdülkadir Kemali Beyin, Kanunu Cezanın 203 ncü maddesine tezyil edilecek mevad hakkında teklifi kanunisi (2/289)*

REİS — Abdülkadir Kemali Beyin Kanunu Cezanın 203 ncü maddesine tezyil edilmesi lâ-

zım gelen bâzı mevad hakkındaki teklifi kanu-nisi; Lâ-yiha Encümenine.

3. — *Kırşehir Mebusu Sadık Beyin, Memurin Muhakematı Kanununun tadili hakkında teklifi kanunisi (2/286)*

REİS — Kırşehir Mebusu Sadık Beyin Me-murin Muhakematına dair teklifi kanunisi;... Lâ-yiha Encümenine.

4. — *Van Mebusu Haydar Beyin, Ömer Naci Bey ailesine maaş tahsisi hakkında teklifi ka-nunisi (2/386)*

REİS — Ömer Naci Beyin ailesine hidematı vataniye tertibinden maaş itasına dair Van Mebusu Haydar Beyle rüfekasının teklifleri;... Lâ-yiha Encümenine.

7. — TAKRİRLER

1. — *Malatya Mebusu Feyzi Efendinin, Malatya'da bir Darülhilâfe medresesi açılmasına dair takriri.*

REİS — Malatya Mebusu Feyzi Efendinin Malatya'da bir Darülhilâfe medresesi küşadına dair takriri; temenni şeklindedir. Şer'îye Vekâletine tevdi edelim. (Muvafık sesleri) Şer'îye Vekâletine tevdi edildi.

2. — *Malatya Mebusu Feyzi Efendinin, Hisnimensur kazasına bir göz tabibi izamına dair takriri.*

REİS — Malatya Mebusu Feyzi Efendinin, Hisnimansur kazasına bir göz tabibi izamına dair

takriri;... bu da temenni mahiyetindedir. Sıhhiye Vekâletine tevdi ediyoruz.

3. — *Diyarbakir Mebusu Kadri Ahmet Beyin, İnönü ile Ertuğrulgazi türbesinde birer âbide inşasına dair takriri.*

REİS — Diyarbakir Mebusu Kadri Beyin, İnönü ile Ertuğrulgazi türbesinde birer âbide inşasına dair takriri;... Zannederim ki Müdafaai Milliye Encümeninde bu bapta bâzi mülâhazat ve tasavvurâtı vardır. Tensip buyurursanız bunu da oraya havale edelim. (Muvafık sesleri).

5. — *Kütahya Mebusu Besim Atalay Beyin, dilencilüğün men'ine dair teklifi kanunisi (2/285)*

REİS — Besim Atalay Beyin teseülün men'ine dair teklifi kanunisi;... Lâyiha Encümenine.

3. — ÂZAYI KIRAM MUAMELÂTI

1. — *Birinci şubeden Nizamnamei Dahilî Encümenine intihabolunan âza.*

REİS — Nizamnamei Dahilî Encümenine birinci şubeden icabeden zevat intihabedilmiş. Diğer şubelerden de icabeden zevatın intihabını rica ederiz... İcra etsinler.

Nizamnamei Dahilînin tadili hakkında bâzi teklifler vardır, onun için encümen bir an evvel teşekkül etsin.

4. — *Hiyaneti vataniyeden mahkûm Maden'li Dedeoğlu Oseb'in evrakının gönderildiğine dair Adliye Vekâleti tezkeresi.*

REİS — Hiyaneti vataniye ile mahkûm Osep hakkında Adliye Vekâletinden mevrut evrakı hükmiye... Adliye Encümenine havale ediyoruz.

Âzayı Kiramdan bâzılarının mezuniyetlerine dair Divanı Riyaset kararı var.

2. — *Âzayı Kiramdan bâzılarına mezuniyet itası*

REİS — Mezuniyet talebeden pek çok rufe-kânın takrirleri var. Bu defa içtima eden Divanı Riyasetçe, şimdiye kadar hiç mezuniyetini istimal etmeyen zevata ve bir de tabip raporuna istinadederek ahvali sıhhiyelerinden dolayı mezuniyet talebeden rüfekâya mezuniyet verildi. Diğer rüfekânın da nisabı müzakereye hâlel vermemek üzere mezuniyetleri tedricen terveciledilecek-

tir. Bu defa mezuniyet alanların mezuniyetlerini reye vaz'ediyorum:

Kırşehir Mebusu Cemalettin Çelebi Efendinin vaziyeti Meclisi Âlilerince malûm. Cemalettin Çelebi Efendinin Divan bilâ müddet mezuniyetini kabul ediyor.

Cemalettin Çelebi Efendinin bilâ müddet mezuniyetini tensip buyuranlar lütfen ellerini kaldırsınlar... Kabul edildi.

Musafa Lûtfi Bey (Siverek) üç mah... Kabul edildi.

Süleyman Sudu Bey (Bayazıt), iki mah... (Hasta imiş) Kabul edildi.

Ahmet Hamdi Bey (Muş), üç mah... Kabul edildi.

Osman Nuri Bey (Bursa), on beş gün (Ailesini almak üzere)... Kabul edildi.

Mustafa Basri Efendi (Siird), üç mah... Kabul edildi.

Mazeretleri muhik olduğuna Divanın kanaat ettiği zevatın da mezuniyetleri var:

Murad Bey (Kastamonu), altı mah... Kabul edildi.

Hüseyin Hüsnü Bey (Bitlis), üç mah... Kabul edildi.

Derviş Bey (Bitlis), üç mah... Kabul edildi.

Yusuf Ziya Bey (Bitlis), üç mah... Kabul edildi.

Ali Rıza Bey (Muş), üç mah... Kabul edildi.

(Mezuniyetlerde azimet ve avdet hariç mi sadaları)

Efendim, bu zevatın - azimet ve avdetleri haric olmak üzere - yalnız mezuniyetlerini reye vaz'ediyorum : Malûmuâliniz kanunumuzda da bir kayıt vardır... Ve Divanın kararında da rahat mevcuttur. Divanın kararı mucibince kabule iktiran ediyor.

Mehmet Emin Bey (Ergani) Üç mah... Kabul edildi.

Rüstem Bey (Oltu) Dört mah... Kabul edildi.

Âtîf Bey (Kayseri) Üç mah... Kabul edildi.

Orhan Yâsin Bey (Oltu) Üç mah... Kabul edildi.

3. — *Denizli Mebusu Mazlum Baba Efendinin mazur telâhki olunarak mezun addolunması.*

REİS — Efendim Denizli Mebusu Mazlum Baba Efendinin geçen seneye ait ve mâzeretine müstenit geçmiş müddeti vardır, mazereti de Divanı Riyasetçe muhik görüldü.

Geçmiş olan müddetinin, tahsisat verilme üzere - Divanın kararında da bu kayıt vardır - mezun addolunmasını Divanı Riyaset teklif ediyor. Kabul buyuranlar lütfen ellerini kaldırsınlar.. Kabul edilmiştir.

4. — *Cebelibereket Mebusu Faik Beye tedavi esnasında tahsisatının tam olarak verilmesine dair Divanı Riyaset Kararı.*

REİS — Efendim, mezuniyetine mütâallik Divanın ayrıca kararı vardır. O okunacak.

19/Nisan/1337 tarihli üçüncü Divanı Riyaset Kararı.

Müptelâ olduğu hastalığın tedavisi İsviçre sanatoryumlarında bir sene müddetle kalmasına mütevakıf olduğu merbutu etibba raporu ile müeyyyet olduğundan senei içtimaiye nihayetine kadar mezuniyet itası ve bu müddete mahsus tahsisatın dahi itasını mübeyyin Cebelibereket Mebusu Faik Beyin takriri Divanı Riyasette ledelmüzakere mazereti şayanı kabul görülmek üzere 1337 senei içtimaiyesi nihayetine kadar me-

zuniyet itası tensibedilmiş ve mumaileyhin bu mezuniyetten matlubolan neticeyi elde edebilmesi sanatoryumda uzun müddet tedavisi için muktezi meblâğın mevcudiyetine menut idüğüne ve nısa'lı müzakere kanununda ise âzayı kiramin mezun olacağı müddetten senede nihayet üç maha mahsus nisf tahsisat verileceği müsarrah olmasına mebni miri mumaileyhin hayatını kurtarmak için sanatoryumda kalacağı müddete ait tahsisatın itası zirde şekli muharrer olan kararname, Heyeti Umumiyenin kabulüne mütevakıf olduğundan keyfiyetin tasviben Heyeti Umumiyeye arzına karar verildi.

Kararname

Cebelibereket Mebusu Faik Beye sanatoryumda tedavi olunduğu müddetçe 1337 senei içtimaiyesine mahsus olmak üzere Mecliste ifayı vazife etmiş gibi tam tahsisat ita olunur.

(Kabul kabul, sesleri)

REİS — Divanın kararını kabul edenler.

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — Reis Bey! Divanı Riyaset, kanuna muhalif nasıl karar itihaz eder? (Gürültüler)

REİS — Müsaade buyurun, efendim.

HÜSEYİN AVNİ B. (Devamla) — Müsaade buyurun, usulü müzakereye dair söyleyeceğim, efendim.

REİS — Efendim, evvelâ mezuniyet meselesi var, saniyen tahsisat meselesi. Eğer kanun müsait olsa idi, Divanı Riyaset Meclisi Âliye kanun mahiyetinde kararname şeklinde mâruzatta bulunmazdı. Divanı Riyaset tabii istisnai bir vaziyet gördüğü için Meclisi Âlinize arz ediyor. Bu kararnameyi kabul edenler el kaldırsın... Kararnameyi kabul etmeyenler lütfen ellerini kaldırsın...

Efendim tahsisata taallük ettiği için tâyini esami ile reye vaz'ediyorum. Reylerinizi veriniz. «Âra istihsal edilmiye başlandı», müzakereyi tatil etmedim, rica ederim sükûneti muhafaza ediniz. Yerlerinize oturunuz. Âra tasnif edilinceye kadar beş kaika teneffüs.

ÜÇÜNCÜ CELSE

Açılma saati: 4 sonra

REİS — Reisisani Doktor Adnan Beyefendi.

KÂTİP : Ziya Hürşit Bey (Lâzistan)

REİS — Celseyi açıyorum.

5. — *Reisvekili ve Gümüşane mebusu Hasan Fehmi Beye mezuniyet itası.*

REİS — Efendim Divanı Riyasetçe mezuniyeti tensibedilenler dâhilinde bir daha var, o

da Birinci Reisvekili Hasan Fehmi Beydir. Azimet ve avdet dâhil olmamak üzere Divanı Riyaset üç ay mezuniyet teklif ediyor. Kabul edenler lûtfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir, efendim.

11. — İNTİHABAT

1. — *Dahiliye Vekilliği için intihap.*

REİS — Efendim; Dahiliye Vekâletinin namzet tezkeresi okunacak ve rey toplıyacağız.

(Tekrar okundu.)

(Esami okunarak reyler sepete atıldı.)

(Tasnifi âra için kur'a keşidesine başlandı.)

(Hacı Hayali Efendi (Urfa), Tevfik Bey (Dersim) mevcut. Dursun Bey (Çorum) mevcut. Tasnife memur edildiler.)

REİS — Efendim âra tasnif edilinceye kadar celseyi tatil ediyorum.

DÖRDÜNCÜ CELSE

Açılma saati : 5 sonra

REİS : Birinci Reisvekili Hasan Fehmi Beyefendi

KÂTİP : Feyyaz Âli Bey (Yozgad)

REİS — Celse küşadedildi. Dahiliye Vekâleti için icra kılınan intihabatta (207) zat reye iştirak etmiş; ekseriyeti mutlaka (104) olması lâzımgelir. (30) müstenkif var; Zekâi Bey (95), Ata Bey (79), Vefa Bey (3) rey almışlardır. Şu halde muamele tamam değildir. İntihabı yeniden icra edeceğiz.

Cebelibereket Mebusu Faik Beyin mezuniyet ve tahsisatı hakkında Divanı Riyasetten teklif edilen kararnamenin neticei müzakeresinde reye iştirak eden (185); muamele tamam; (2) müstenkif; (73) redde karşı (110) reyle kararname kabul edilmiştir.

Dahiliye Vekâleti intihabatını tekrar icra edeceğiz, efendim.

(Esami okunarak reyler sepete atıldı.)

REİS — Reyini istimal etmeyenler varsa lûtfen reylerini istimal buyursunlar. Ârayı tasnif için kur'a çekiyoruz.

(Mehmet Ef. (Biga), Rıza Ef. (Yozgad), Rasim B. (Sivas) ârayı tasnife memur edildiler.)

6. — *Erzurum Mebusu Celâlettin Ârif Beyle arkadaşlarının, Müdafaai Milliye Vekâletinin 1337 senesi bütçesinde bir milyon liralık münakale icrasına dair teklifi kanunisi (2/290)*

REİS — Âra tasnif edilinceye kadar, Erzurum Mebusu Celâlettin Ârif Beyefendi ile rüfekasının müstacel bir teklifi kanunileri vardır.

KANUNUN ESBABI MUCİBESİ

Ordumuzun bilâifatei vakit takviye ve tezyidi ile arazii meşgulemizin müstevliler yedinden tahlisi için iktiza eden tedabiri fevkalâdeye derhal tevessül olunmak üzere berveçhiâti kanunun müstaceliyet kararıyla kabulünü ve bir an evvel teşebbüsata başlanmasının ve indelicap Mec-lisi Millînin siayi maliye derecesinde daha bü-

yük fedakârlıklardan geri kalmıyacağına Heyeti Vekileye izbarını Heyeti Muhteremeye arz ve talebeyleriz.

1337 Müdafaai Milliye bütçesinin Askeri Fabrikalar kısmındaki faslı mahsustan 339 (d) faslına bir milyon liranın münakalesine dair Kanun

MADDE 1. — Müdafaai Milliye Vekâleti bütçesinin Askeri Fabrikalar kısmındaki faslı mahsustan bir milyon liranın 339 (d) (Teşkilât ve tedarikâtı askeriyei fevkalâde) faslına münakalesi icra kılınmıştır.

MADDE 2. — İşbu kanun tarihi neşrinden meriyülicradır.

MADDE 3. — İşbu kanunun icrasına Müdafaai Milliye ve Maliye ve Erkânı Harbiyei Umumiye Vekilleri memurdur.

Erzurum	Bolu
Celâlettin Arif	Yusuf İzzet
Bursa	Hakkâri
Muhittin Baha	Mazhar Müfit
Çorum	Sivas
Fuat	Rasim
Saruhan	Saruhan
Mustafa Necati	Reşat
Mersin	Karasi
Selâhattin	H. Basri
Kastamonu	Mersin
Doktor Suat	İsmail Sefa

(Çok muvafık, sesleri), (Kabul, sadaları)

REİS — Müsaade buyurun efendim, Muva-zenei Maliye Encümeninin bir mütalâası var mı, efendim? (Yok sadaları), (Selâhattin Bey izahat versin, sesleri)

SELÂHATTİN B. (Mersin) — Efendim, malûmunuz olan ahvali hazıra dolayısıyla ordu-

muzun bir an evvel ihtiyaç derecesinde tevsi ve takviyesi ve memleketimizin işgal ve istilâ edilmiş olan yerlerinin müstevliler yedinden tahlisi bizim için son derecede haizi ehemmiyettir. Malûmu âliniz olduğu veçhile; birinci Yunan taarruzu kırıldı; ikinci Yunan taarruzu dahi lehülhamt parça parça oldu. Fakat cümlenize müstağni arzıdır ki, düşmanlarımız bir üçüncü defa daha başlarını çarpmak isterler ve buna göre de çalışacaklardır.

Ordumuzun bilâifatei vakit Müdafaai Milliye Vekâletinin kendisinin lüzum gördüğü geniş bir salâhiyetle serbest olarak ve bütçe füsulüne bağlanılmıyarak çalışmasını faideli addettik ve bu hususta Müdafaai Milliye Vekili Paşa Hazretleriyle ve ciheti maliyesi hususunda da Maliye Vekili Beyefendi ile de ayrıca görüştük. Bütçenin füsulü muayyenesi, tesbit edilmiş kadro dâhilindeki masarifata mahsustur. Bu masarifat dairesinde olmak üzere ihtiyaç için mevcutları istediği gibi Müdafaai Milliye Vekâleti tevsi edebilir. Fakat o nevi teşkilât tevsiat ve tedarikât olabilir ki, bütçede faslı bulunmaz. Bunun için Müdafaai Milliye Vekâleti müşkül bir vaziyet içerisinde kalır, zannedirim. ~~Eli~~ bağlanmamak ve tevsiatı lâzimeyi yaparak, ihtiyacı hazıranın icabettirdiği her şeyi yapabilmesi zannediyorum, büyük bir faidedir. Müdafaai Milliye Vekâletine Meclisi Âlinin zâhir olmasını ve kendisinin yakın bir zamanda arzu edilen her türlü istikmâlâta serbest bir surette gitmesi için yardım etmeyi bir vecibe addettik ve bu teklifi Heyeti Muhteremeye arz eyledik. (Çok muvafık, sesleri)

Müsaade buyurursanız, şekli hakkında da arz edeyim :

Malûmu âliniz biz mahdut bir bütçeye malikiz, yani siai malimizin bir hududu vardır. Lâkin bu hudut dâhilindeki masarifimizden bir kısım masraflar vardır ki; gayrimüsmir veyahut tecili kabildir.

Bu nevi masarifin; en müstaeel ve en mübrem, en müsmir ve hayati olan bir meseleye sarf edilmesine bugün zannedirim lüzum görmekte Heyeti Aliye tamamen müttehittir.

HAŞİM B. (Çorum) — Reis Bey; müsaade buyurun; bir sual soracağım.

REİS — Rica ederim, hatibin sözünü kesmeyiniz, sözü hitam bulduktan sonra sorarsınız.

SELÂHATTİN B. (Devamla) — Şu sebeple efendim biz öyle zannediyoruz ki; bütçemizin

içerisinde âzami iktisat ile Müdafaai Milliye matlûp derecede istikmal ve temin etmek için lâzım olan mebalîği temin etmeye hepimiz hazırız. Encümeni âliniz, yani Muvazenei Maliye Encümeni icabeden tetkikatta bulunarak ve tetkiki kabil olan hususatta da hepimiz her taraftan bir parça kısararak Müdafaai Milliye fevkalâde muavenetler için çalışacağız. Bu oluncaya kadar vakit geçmeden bugün Müdafaai Milliye Vekâletini sarfiyatında serbest buldurmamak için kendisinin emrine ve mevcud olan bir faslı mahsusa münakale yapılmasını teklif ediyoruz. (Muvafık sedaları) Fakat efendiler! Her şey bununla bitmiyor. Meclisi Âlinizin daha Müdafaai Milliye ve bu gibi makasidi milliyeye birçok muaveneti lâzım ve lâbüddür. Bunlar suveri muhtelif ve münasebe ile heyeti âliyeniz huzuruna gelecektir. Şimdilik yalnız bu münakale kanununun kabulünü rica ederiz.

HAŞİM B. (Çorum) — Hangi, fasıldan hangi fasla?..

SELÂHATTİN B. (Devamla) — İmalâtı Harbiye bütçesinde bir faslı mahsus vardır. O faslı mahsus 1 857 000 liradır. 857 000 lirasını oraya bırakıyoruz ki, o işini görebilsin; bir milyon lirasını ise oradan alıp harbiyenin faslı mahsusu vardır, oraya naklediyoruz, o faslı mahsusun unvanına da (teşkilât ve tedarikâtı fevkalâdeî askeriye) diyoruz.

Ve bu para Müdafaai Milliye Vekâletinin emrinde seferberlik zamanında lüzum hâsıl olukta ihtiyacı askeriye için bütçesinde bir fasıldan diğer fasla serbest olarak münakale icra edecek ve biz kendi zihnimize göre mazbut bir bütçe yaptık, şimdi de bir hak veriyoruz, bir de hava payı veriyoruz ki, kendileri serbest kalsınlar. (Çok muvafık sesleri)

REİS — Teklif fasıldan fasla münakale icrasından ibarettir. (Muvafık sesleri)

SELÂHATTİN B. (Devamla) — Yalnız bir nokta var. Müdafaai Milliye Vekâleti âliyesine bir şey tavsiye ediyoruz. Heyeti âliye Müdafaai Milliye icabı kadar siai malisi dâhilinde zâhir olacaktır.

Yalnız kendisinden beklediğimiz mekasıdı âliye temin edecek veçhile çalışm. Bendenizin gösterdiğim nokta, namütenahi sarf edebilirsiniz demek değildir. Maksadım bu mesuliyeti azime

hususunun kendisine geniş bir fikirle ihtar ve iradesi zannedersenem şeyanı nazardır. Müdafaai Milliye Vekâletine şunu demeliyiz ki: Şimdi bu münakaleyi yapıyoruz; müstacel ihtiyacatımız için Meelis, kendi bütçesinden tasarrufatı lâzimenin icrasını derpiş etmiştir. Yalnız Müdafaai Millîye Vekâletine icabatını bir an evvel tesri etmesini tavsiye edelim, ve bu yalnız umumi bir tebliğden ibarettir. Zannediyorum ki, bu hal dâhil ve hariçte Meelisin hissiyatı aliyesi hakkında metin bir fikir verecektir ve teşebbüsâtı siyasiyemizden daha evvel teşebbüsâtı harbiye hususunda da yekvücut ve fedakârane çalışıldığını gösterecektir. (Kabul, sesleri)

REİS — Celâlettin Arif Bey ile rüfekâsımın şimdi okunan ve Salâhattin Bey tarafından da izah buyurulan teklifi kanunilerinin müstaceliyet kararıyla bugünkü ruznameye ithalini kabul buyuranlar lütfen ellerini kaldırsınlar... Kabul edildi, efendim.

Şimdi encümen namına izahatı Salâhattin Beyefendi verdiler, tekrar umumi müzakere açılmasını arzu buyuruyor musunuz? (Hayır, sesleri)

Müzakereyi kâfi görenler lütfen ellerini kaldırsınlar... Müzakere kâfi görüldü.

Maddeleri bir daha okuyoruz. (Maddeler tekrar okundu)

İSMET B. (Çorum) — Bütçe münakalesidir. Bu iki maddeye lüzum yoktur.

REİS — Efendim, bu iki maddenin âdemi lüzumundan bahsediyorlar. Aynen kalmasını kabul edenler lütfen ellerini kaldırsınlar... Kabul edildi.

Kanunun heyeti umumiyesini reyî âlinize arz ediyorum, tâyini esami ile reylerinizi istimal ediniz. (Tâyini esamiye lüzum yok, müttefikan kabul, sesleri)

Esas zaten tâyini esami ile kabul edilen bütçede fasıldan fasla münakale icrasından ibaret olduğuna göre reyî işari ile de muamele mümkündür. Kanunu kabul edenler lütfen ellerini kaldırsınlar... Bilittifak kabul edildi. (Alkışlar)

14. — *Vilâyatı müstahlasa ahalisine verilmiş olan tohumluk zehairin affı hakkında kanun lâiyhası ve Muvazenei Maliye ve Kavanini Maliye encümenleri mazbataları*

REİS — Ruznamemizde mevcut ve ilk numarada bulunan mevad, Dahiliye Vekâletinin huzu-

riyle müzakereye tâlik buyurulmuştu, onun için geçiyorum.

Son madde; vilâyatı müstahlasa ahalisine verilmiş olan tohumluk zehairden bekayanın affı hakkındaki lâiyhayı kanuniyenin müzakeresine geçiyoruz. Tabî ve tevzi edilmiştir.

Numara : 5/2685

3 . XI . 1336

Büyük Millet Meclisi Riyaseti Celilesine

Vilâyatı müstahlasa ahalisine verilmiş olan tohumluk zehairin affı hakkında Heyeti Vekâletinin 2 . XI . 1336 tarihindeki içtimasında kabul edilen lâiyhayı kanuniye ile esbabı mucibe lâiyhası rapten takdim kılınmıştır. İfai muktezasını ve neticesinin işarını rica ederim.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisi
Mustafa Kemal

Esbabı mucibe lâiyhası

Ahvali harbiye ve muhaceret dolayısıyla Erzurum ve Erzincan livalarının pek nâçar kalan çiftçilerine 334 senesi sonbaharı ile 335 senesi İlkbaharında gerek Romanya ganaiminden ve gerek Kağızman ve Sarıkamış askerî ambarlarından müdahhar zehairden tavizen yemeklik ve tohumluk tevzi edilmiş idi. Ancak işbu zehair sonbaharda mevsim-i zeri geçtikten sonra tevzi edilmiş olması hasebiyle ekserisi zer'edilemedikten başka şiddetle hükümferma olan açlık dolayısıyla ahali tarafından zehairi mezkûre yemeklik olarak sarf edildiği gibi, askerî ambarlarından verilen zehairin yazlık ve kışlık hububatını karıştırılmasından husule gelen bir halitadan ibaret olması ve Erzurum ve Erzincan havalisinin iklim itibariyle malûm olan hususiyeti hasebiyle hariçten getirilen işbu tohumluklardan oralarda bereketli mahsul almak kabil değildi. Binaenaleyh ertesi sene alınan mahsul ile çiftçi kendi yiyeceğini bile elde edememişti. Diğer taraftan Erzurum ve Erzincan havalisine tevzi edilen tohumun miktarı ancak otuz altı bin kilo olmasına nazaran tevziatta bir ferde yedişer kiio kadar isabet eylediğinden halk için yapılan şu muavenetin fert itibariyle cüz'î bir iane kabilinden olduğu meydanda idi. Kaldı ki, ahvali harbiyenin temadisi ile asiyle şimdi Hükümetin bu kadarek bir muavenete arzı iftikar eyliyerek sefalet içinde inliyen bu muhterem zürra meyânında vaktiyle Hükümete binlerce kile iane ve tekâlifi harbiye itası suretiyle mallarını ve ser-

hadlerde hayatlarını feda eden bu zavallılardan tohumluk istirdadına kalkışmak bittabi muvafıki nasfet ve madelet olamazdı. Aksi takdirde oralarda yine buhranı zirainin teşeddüdü, işe meselesi, sefalet ve muhaceret yine başgösterecekti.

Bu hakikati gerek vilâyet ve vilâyetteki memurini ziraiyeden ve gerek ahalinin mütemadi müracaatlerine binaen vâkı olan tahkikatımızdan anladık: Binaenaleyh mesaibi harbiye dolayısıyla sefalet içinde kıvranan ve harbi umumi esnasında kendilerinden birinci misil, ikinci misil, ilâh... Namlarıyla zahire alınıp maliyeden alacaklı oldukları halde seslerini çıkarmıyan Erzurum, Van, Bitlis ve Trabzon vilâyetleri fukarai zürraininin, marrülârz tohumlukların affı ile bir dereceye kadar terfihi hallerini düşünmek icabettiğinden bu bapta tanzim kılınan mevaddı kanuniye leffen takdim kılınmıştır.

Vilâyati müstahlasa ahalisine verilmiş olan tohumlukların affı hakkında mevaddı Kanuniye Aded: 331

MADDE 1. — 1334 ve 1335 senelerinde Erzurum, Van, Bitlis ve Trabzon vilâyetleri muhtacin zürraindan tohumluğa ve yemekliğe ihtiyacı olanlara Hükümet tarafından tavizen verilen zehairin aynen ve bedelen istirdadından sarfınazar edilmiştir.

MADDE 2. — Tavizen tohumluk ve yemeklik zahire almış olanlar meyanında işeden matlubu olanların aldıkları miktara muadil matlupları nakız ve mahsubedilerek mütebaki alacakları için tebdilen senet verilecektir.

MADDE 3. — İşeden matlubu olmıyanların taviz kayıtları terkin ve senetleri iptal olunacaktır.

MADDE 4. — İşbu kanunun icrasına Maliye ve İktisat Vekilleri memurdur.

2 Teşrinisani 1336

Büyük Millet Meclisi Reisi	Şeriye Vekili
Mustafa Kemal	Fehmi
Adliye Vekili Namına	Müdafaai Milliye Vekili
Ahmet Muhtar	Fevzi
Dahiliye Vekili Namına	Hariciye Vekâleti Vekili
Adnan	Ahmet Muhtar
Maliye Vekili	Maarif Vekili
Ferid	Dr. Rıza Nur

Nafia Vekili	İktisat Vekâleti Vekili
Mahmut Celâl	Mahmut Celâl
Sıhhiye Vekili	
Adnan	
Erkâm Harbiyei Umumiye Reisi	
İsmet	

Büyük Millet Meclisi Riyaseti Celilesine

Vilâyati müstahlasa ahalisine verilmiş olan tohumluk zehairin affı hakkında Heyeti Vekilece tanzim olunan lâyihai kanuniye münderecatı encümenimizce de tasvibedilmiştir. Salifüzzikir lâyihai kanuniyede kanunun ne suretle meriyülicera olacağına dair sarahat bulunmamasında bunun tarihi neşrinden itibar edilmesi tensip kılınmış ve beşinci madde o yolda ilâveten tahrir edilmiş olmakla keyfiyetin Heyeti Umumiyeye arzı tezekkür olunmuştur.

26 Teşrinisani 1336

Muvazenei Maliye Encümeni Reisi
Çorum
Ferit

Mazbata Muharriri	Kâtip
Çorum	Mardin
Fuad	Necip
Âza	Âza
Maras	Muş
Tahsin Durdu	Ahmet Hamdi
Âza	Âza
Hakkâri	
Mazhar Müfit	

Lâyihai kanuniyeye ilâve olunacak madde

Madde 5. — İşbu kanun tarihi neşrinden itibaren meriyülicradır.

Muvazenei Maliye Encümeni Reisi
Çorum
Ferit

Mazbata Muharriri	Kâtip
Çorum	Mardin
Fuad	Necip
Âza	Âza
Hakkâri	Muş
Mazhar Müfit	Ahmet Hamdi
Âza	Âza
Maras	Erzurum
Tahsin Durdu	Asım

Kavani Maliye Encümeni mazbatası
1334 ve 1335 seneleri Erzurum, Van, Bitlis,

Trabzon vilâyetleri muhtacini zürraine tavizen verilen zehairin affı hakkında Heyeti Vekile tarafından tanzim olunan teklifi kanuni muvafık olmakla alelîsul Muvazenei Maliye Encümenine havalesine karar verildi.

28 Kânunuevvel 1336

Kavanini Maliye Encümeni Reisi Namma

Kırşehir

Yahya Galip

Mazbata Muharriri
Konya

Kâtip Namına
Kütahya
Cemil Halil

Âza

Âza

Âza

Tokad

Okunamadı

Muş

Rifat

Ahmet

HASAN BASRÎ B. (Kayseri) — Reis bunu diğer memaliki müstahlasaya da alelîtlak teşmil etmeli.

REİS — Heyeti umumiyesi hakkında söz istiyen var mı, efendim?

TAHSİN B. (Aydın) — Efendim, bendenize bu kanun pek âdilâne münsafane ve muvafık bir kanundur. Yalnız mesmuatıma göre vilâyet müstahlasada birtakım fukaradan tohumluk ve yemeklik zahirelerin bedelleri tahsil edildiği halde siai halleri olanların zimmetinde bulunan tohumluk ve yemeklik bedelâtı kalmıştır. Eğer bu doğru ise fukaralardan alınmış olan bir şeyin, siai maliyesi müsait olanlardan alınmaması doğru olamaz. Bu izah buyurulursa daha muvafık olur. Eğer fukaralardan alınmış ise zenginleri affetmek doğru değildir.

MALİYE VEKİLİ FERİD B. (İstanbul) — Efendim, şüphesiz ki, muamelâtı maliye durmaz. Bunun ekserisi esasen tahsil edilmemiştir. Fakat içinde şüphesiz tahsil edilenler de vardır. Kanun, çıktığı tarihten itibaren tatbik edilir. O tarihten itibaren kabiliyeti tatbikiyesi olur ve makabline teşmil edilemez.

SALİH Ef. (Erzurum) — Efendiler: Tahsin Beyefendinin mütalâası kısmen yanlıştır. Çünkü diyor ki: Ehaliye verilen tohumluktan ve yemeklikten bir kısmı fukaradan tahsil edilmiş ve zenginlerin kalmış. Bu tetkikatı yanlıştır. Binaenaleh. esasen ehaliye verilmiş olan tohumluk Romanya'dan alınan zahire idi. Ehali birçok emeklerle bunları toprağa attı. O emekler de havaya gitti. Bir şey çıkaramadı. Hükümet iyi bir düşünce ile vermiş olduğu tohumluğun affı cihetine

gitmiştir. Çünkü halk fukaradır. Maamafî vilâyatı şarkıye için tatbik edilmelidir. Vilâyatı garbiye de elimize geçince Hükümet oraya da tatbik eder.

TAHSİN B. (Aydın) — Mesele vilâyatı şarkıye, garbiye meselesi değildir. Ehali istifade etmiş olsa da yine bunun affı taraftarıyım. Bu kadar zedelenmiş olan ehaliye verilmiş olan bu şey affedilmelidir; yalnız zenginlerden alınmış, fukaralardan alınmış ise bu nasıl oluyor?

SALİH Ef. (Erzurum) — Mesele zenginlik fukaralık meselesi değildir, tohumluk meselesidir. Hükümet vermiş ve ahalden kısmen tahsil etmiş ve kısmen kalmıştır. Ve içerisinde zengin yoktur.

İKTİSAT VEKİLİ MAHMUT CELÂL B. (Saruhan) — Bendeniz bunun esbabı mucibesinin okunmasını teklif ediyorum. Esbabı mucibe lâyhâi kanuniyesi okunursa mesele tamamiyle anlaşılabilir olur.

REİS — Efendim müzakere heyeti umumiyesi hakkındadır. Maddelere geçilmesini istiyor musunuz?

DURAK B. (Erzurum) — Heyeti umumiyesi hakkında müsaade edilir mi? Bir iki söz arz edeceğim efendim. Buna vilâyatı şarkıye demiyelim, Erzurum, Van, Bitlis de demiyelim vilâyatı müstahlasa diyelim. (Çok doğru sesleri) Umuma teşmil edersek daha iyi olur. Oralarda o vakit hükümetin verdiği tohumların yüzde doksanı bitmemiştir efendim, bunu belki mahallinden dairei aidesi sormuş ve cevabını almıştır.

İKTİSAT VEKİLİ MAHMUT CELÂL B. (Sahuran) — Hakikaten yaptık efendim.

DURAK B. (Devamla) — Evet hattâ geçen sene güz mevsiminde orada o buğday eken reñberlerden bazıları bu tohumlar iki senede bitiyormuş, biz bu tohumlardan gelecek sene de hasılat alacağız diye bekliyorlardı. Yani böyle bir his gelmişti. Kendilerine iklim dolayısıyla vaziyet tuhaftır. Meselâ Diyarbekir'den Erzurum'a gelen bir buğday, Erzurum'da temiz arpa biter de buğday bitmez. Bunun için zürra istifade edememiştir ki bedelini tediye edebilsin. Her halde Heyeti Celileniz bunu vilâyatı müstahlasaya teşmil eder ve bunu affetmiş olursa büyüklük yapmış olur.

REİS — Maddelere geçilmesini kabul eden-

ler lütfen ellerini kaldırsın... Maddelere geçildi.

Birinci madde — Bin üç yüz otuz dört ve bin üç yüz otuz beş senelerinde Erzurum, Van, Bitlis ve Trabzon vilâyetleri muhtacini zürrandan tohumluğa ve yemekliğe ihtiyacı olanlara Hükümet tarafından tavizen verilen zehairin aynen ve bedelen istirdadından sarfınazar edilmiştir.

RİFAT B. (Takad) — Efendim buyuruyorlar ki Erzincan'da, Erzurum'da verilen tohumluklar bitmemiştir. Bendeniz 1335 de Erzurum'a gittim. Tokad'da ekmeğin okkası on iki kuruştur. Erzincan'da sekiz kuruştur. Bütün tarlaları ve harmanları gördük. Hattâ Erzincan'da buğday pazarı yerine gittik ve baktık. Onlara sordum, tahkik ettim. Dediler ki; bizim ihtiyacımızdan fazla buğdayımız vardır. hamdolsun biraz Hükümet tohumluk verdi, tekrar tohumluk ettik. Bilmem ki nasıl?

DURAK B. (Erzurum) — O vakit öyle idi şimdi git bak. Dairei aidesi tahkik edebilir. Geçen sene hamur gibi ekmeği yirmi beş kuruşa satılıyordu.

HACI AHMET HAMDİ Ef. (Muş) — Efendim, Bitlis'ten bahsedildi. Muş da dâhil midir?

REİS — Müsaade buyurun sıranızı bekleyiniz.

HASAN BASRİ B. (Karasi) — Efendim kanunun birinci maddesinde tadadedilen mahallerin zikir ve tasrihinde bir faide görmüyorum. «Alelûmum istihlâs ve istirdad edilen memleketler» tarzında tādil edersek maksat daha şumullü olarak anlaşılabilir olur. Malûmu âlileri 1334 - 1335 senelerinde eylem Yunan işgali altında bulunan ve aynı ilâhi ile yakında istihlâs edileceğine inandığımız memleketlere de birtakım zahireler verilmişti. Bunlar işgal dolayısıyla birçok tahribat gördüler ve bedelistihlâs kendilerine karşı, diğer istihlâs edilen memleketler ahalisine yapılan muamelenin aynı yapmak bir lâzime adalettir, zannederim.

Saniyen Büyük Millet Meclisinin teşekkülünü müteakıp Garp Cephesinde istirdad edilen birkaç kaza vardır. Bunlardan Gördös ile Demirci'ye zannederim tohumluk verilmiş imiş, gerek bu iki kaza ve gerek Tavşanlı, Dursunbey gibi istihlâs edilen diğer kazalara da bu ka-

bil zahire verildi ise bunlar hakkında da bu madeletin icrası lâzımdır. Maddeyi seneden, nev'inden, isminden bahsedilmeksizin daha şumullü bir şekle kalbetmek, zannederim, daha muvafık olur. Ve biz bundan Hazine namına mühim bir zarar yapmış olmayacağız. Tek memleketlerimiz istirdadedilsin, o vakit biz ahali uhdesinde bulunan tohumlukları maassükrap affederiz. Yalnız tefrik muamelesi yapılmasın. (Muvafık sesleri)

REİS — Efendim mevcud olan takrirlerin hepsi zaten umumi tâbir ile ifade edilmesine dairdir. İsim zikredilmiyerek (düşmandan istihlâs edilen mahaller ahali) şeklinde maddenin tadilini kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Kabul edildi. (Düşmandan istihlâs edilen) diye tashih edilecektir.

MALİYE VEKİLİ FERİD B. (İstanbul) — Reis Bey bu tadilnameler encümene gitsin de, encümen yapsın. sonra tatbikatında müşkülât çekilir.

BİRİNCİ MADDE — Düşmandan istirdat ve tahlis olunan mahaller muhtacinine 1334 ve 1335 senelerinde tohumluğa ve yemekliğe ihtiyacı olanlara Hükümet tarafından tavizen verilen zehairin aynen ve bedelen istirdadından sarfınazar edilmiştir.

NÜSRET Ef. (Erzurum) — Efendim, vilâyatı mustahlasa demek, yani düşman girmiş ve sonra istirdadolunmuş yerler. Halbuki bâzı yerler var ki menatıkları harbiye dâhilinde idi. 1330, 1331, 1332 senelerinde buralar mıntakai harb oldular. Meselâ Muş kasabası, kezalik Siird kasabası, sonra Refahiye kazası, tâ Susehirine kadar olan yerler fevkalâde zedelenmişlerdir. Bunlara da teşmilî lâzımgelir. Zira ordu o vakit ahalinin zahirelerini almıştı, ve bunlar ağıktan ölüyorlardı. Eğer (Vilâyatı mustahlasa) dersek tahdidetmiş oluruz ve bunlar mağdur kalırlar. Lütfen buralara da teşmilini teklif ederim.

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) — Efendim, 1334 - 1335 senesinde tevzi olunan umumi mahaller mi? Yoksa... Burası biraz iltifashlıdır.

MAHMUT CELÂL B. (Saruhan) — Reis Beyefendi; bu mesele biraz karışmıştır. Zannederim Basri Beyin bahsettikleri Aydın vilâyetine taallük eden Gördes ve Demirci kazalarıdır. Bunlar ise geçen 1336 senesinde Heyeti Celile-

nizin kabul ettiği tahsisattır ki, bugün tevziatı ikmal edilmek üzere ve belki ikmal edilmiştir. Bu ise eski bir meseledir. Onunla bunu karıştırmış oluyoruz. Onun için bunu Encümen kabiliyeti tatbikiyi haiz bir şekle soksun. Affı esas itibariyle kabul etmiş bulunuyorlar.

REİS — Efendim Heyeti Celilenize kabul edilen esasa göre tesbit edilmek üzere bunu encümene verelim. (Muvafık sesleri) Encümene veriyoruz ve elde mevcut takrirleri de gönderiyoruz. Umumuna şâmil olması zaten Heyeti Celilenize tensibedildi, efendim.

EMİN B. (Erzincan) — Reis Bey Encümen-

den rica ederiz, müstaceliyetle çıkarsın. Çünkü bu para bir taraftan toplanıyor.

REİS — Kavanini Maliye Encümenine gönderiyoruz, aidolduğu encümendir.

Efendim, Dahiliye Vekâleti için icra kılınan intihapta reye iştirak eden (205) olduğuna göre ekseriyeti mutlaka yüz üçtür. Muamele tamamdır. Ata Bey (Niğde) 112 rey, (Alkışlar), Zekâi Bey (85), Vefa Bey (9) rey almışlardır. 8 müstenkif vardır. (112) rey ile Ata Bey Dahiliye Vekâletine intihabedilmiştir. Cumartesi günü içtima etmek üzere Celseyi tatil ediyorum.

Cebelibereket Mebusu Faik Beyin tedavi esnasında tahsisatının tam olarak verilmesine dair Divanı Riyaset kararı için verilen reylerin neticesi

(Kabul edenler)

Operatör Emin Bey (Bursa), Ali Şükrü Bey (Trabzon), Emin Bey (Erzincan), Ömer Lûtfi Bey (Amasya), Hamdi Bey (Genç), Mesut Bey (Karahisarı Şarki), Âtîf Bey (Bayazıt), Sadık Bey (Kırşehir), Eyüp Sabri Bey (Eskişehir), Avni Bey (Saruhan), Cevdet Bey (Kütahya), Ali Rıza Bey (Muş), Şükrü Bey (Bolu), Doktor Fuad Bey (Bolu), Tahsin Bey (Aydın), Neşet B. (Üsküdar), Tahsin B. (Maraş), Ahmet Mazhar B. (İstanbul), Necip B. (Mardin), Ferid B. (İstanbul), Rıza Vamık B. (Sinob), Derviş B. (Mardin), Muhittin B. (Elâziz), Şerif B. (Sinob), Hasan Siddık B. (Van), Zamir B. (Adana), İsmail Safa B. (Mersin), Fikri B. (Genç), Necati B. (Bursa), Abdullah Ef. (Bolu), Celâl B. (Genç), Derviş B. (Bitlis), Haydar B. (Van), Eşref B. (Adana), Ahmet Ef. (Yozgad), Mustafa Fehmi Ef. (Bursa), Diyağ Ağa (Dersim), Hasan Basri B. (Karesi), Halil İbrahim B. (Antalya), Besim Atalay B. (Kütahya), Hacim Muhittin B. (Karesi), İzzet B. (Tokad), Refik Şevket B. (Saruhan), Recai B. (Trabzon), Abdülğani B. (Muş), Razıp B. (Kütahya), Haysar B. (Kütahya), Şeyh Servet Ef. (Bursa), Muhittin Baha B. (Bursa), Mustafa Necati B. (Saruhan), Hafız İbrahim Ef. (İsparta), Emin B. (Canik), Fuad B. (Çorum), Ali Süruri Ef. (Karahisarı Şarki), Hacı Ha-

yali Ef. (Urfa), Ferid B. (Çorum), Feyyaz Âli B. (Yozgad), Durak B. (Erzurum), Naci B. (Elâziz), Kasım B. (Muş), Asım B. (Erzurum), İsmet B. (Çorum), Mehmet Ruşen B. (Gümüşane), Rasim B. (Cebelibereket), Hüseyin Hüsnü Ef. (İsparta), Sıtkı B. (Malatya), Mehmet Salih Ef. (Erzurum), Hüseyin B. (Elâziz), Esat B. (Lâzistan), Doktor Refik B. (Bayazıt), Siddik B. (Çorum), Mehmet B. (Biga), Akif B. (Diyarbakır), Hasan B. (Trabzon), Refik B. (Konya), Mustafa B. (Karahisarı Şarki), Reşat B. (Saruhan), Ömer Lûtfi B. (Karahisarı sahip), Rıza B. (Yozgad), Mustafa B. (Gümüşane), Şevki B. (İçel), Hacı Tahir Ef. (İsparta), Esat Ef. (Aydın), Hüseyin Avni B. (Kozan), Veli B. (Burdur), Mustafa Sabri Ef. (Siird), Şevket B. (Sinob), Doktor Fikret B. (Kozan), Şemsettin Ef. (Ankara), Mehmet Akif B. (Burdur), Salâhattin B. (Mersin), Yusuf İzzet Paşa (Bolu), Doktor Adnan B. (İstanbul), Hafız Hamdi Ef. (Biga), Rasim B. (Sivas), Doktor Ali Haydar B. (Genç), Ziya B. (Sivas), Süleyman B. (Canik), Hasan Fehmi B. (Gümüşane), Muhtar Fikri B. (Mersin), Hakkı B. (Ergani), Hâmit B. (Biga), Hamdi Namık B. (İzmit), Tunalı Hilmi B. (Bolu), Osman B. (Lâzistan), Hafız Mehmet B. (Trabzon), Nuri B. (Bolu), Emir Paşa (Sivas).

(Reddedenler)

Rifat B. (Tokad), Hacı Mustafa Ef. (Ankara), Mustafa Lûtfî B. (Siverek), Osman B. (Kayseri), Hamdi B. (Tokad), İsmail Remzi B. (İsparta), Haşim B. (Çorum), Feyzi Ef. (Malatya), Hacı Ahmet Hamdi Ef. (Muş), Bahri B. (Yazgad), Sabit Ef. (Kayseri), Yasin B. (Oltu), Yasin B. (Gazianteb), Hacı Ali Ef. (İçel), Şakir B. (Ankara), Ziya B. (Kângırı), Tufan B. (Hakkâri), Cemil B. (Kütahya), Şükür B. (Canik), Mehmet Emin B. (Ergani), Sadettin B. (Menteşe), Atif Ef. (Ankara), Ahmet Hilmi B. (Kayseri), Ömer Vehbi Ef. (Konya), Mustafa Hilmi Ef. (Niğde), Hafız Şahin Ef. (Gazianteb), Ömer Mümtaz B. (Ankara), Şeyh Seyfi Ef. (Kütahya), Sırrı B. (Ergani), Ali Rıza Ef. (Amasya), Arif B. (Konya), Abdülhak Tevfik B. (Dersim), Rifat Ef. (Konya), Mehmet Şükrü B. (Karahisarı sahip), Hafız Abdullah Ef. (İzmit), Hacı Garip Ağa (Ma-

latya), İsmail B. (Erzurum), Mitat B. (Mardin), Şevket B. (Bayazıt), Süleyman Sırrı B. (Yozgad), Abdülgani Ef. (Siverek), Rasim B. (Elâziz), Sabri B. (Kastamonu), Tevfik B. (Van), Hacı Feyzi B. (Elâziz), Ali B. (Amasya), Halil İbrahim Ef. (İzmit), Musa Kâzım Ef. (Konya), Rifat B. (Kayseri), Hacı Bekir Ef. (Konya), Lûtfî B. (Malatya), Mehmet Ef. (Eskişehir), Hasan Ef. (Denizli), Celâl B. (Trabzon), Mustafa Naki Ef. (Sivas), Ali Rıza Ef. (Batum), Hüseyin Hüsni Ef. (İstanbul), Emin B. (Eskişehir), Ali Ef. (İçel), Nusret Ef. (Erzurum), Mehmet Ef. (Adana), Dursun B. (Çorum), Mehmet Vehbi Ef. (Konya), Mehmet Nadir B. (İsparta), Rağıp B. (Gazianteb), Âlim Ef. (Kayseri), Hüseyin Avni B. (Erzurum), Mustafa B. (Dersim), Refet Ef. (Maraş), Ali Ulvi B. (Burdur), Hasip B. (Maraş), Naim Ef. (İçel), Fikri Faik B. (Genç) .

Müstenkipler : İkidir

